

Štev. 7.—9.

V Ljubljani, meseca oktobra 1920.

Leto XXI.

Zvonovi strahovi.

V skednju živo se nocoj razlega,
kaj se gostov zbralo je nocoj!
Hu, koruze kup visoko sega,
urno liči, lušči mladi roj.

Vmes pa starci, starke, slavni gosti,
kratkočasno predejo in tko
mladim zlatopredno nit modrosti,
domišljije šareno blago.

„Pozno šla sinoči sem iz mlina
in brzela splašena domov,“
za besedo prime stara Mina,
„bližala se ura je duhov!

Tja dospem do vrta cerkvenika
— večni mir in dobro Bog mu daj! —
škoda bila je zares velika,
ko pred tednom vzel ga nam je raj.

Govorica zdaj o njem se širi,
da umrl je žalosti samo,
ker zvonove možu so vse štiri
vzeli za topove, za vojsko.

Komaj verovati je besedam,
plahe se ozro na vrt oči . . .
Groza! Cerkvenika tam zagledam,
sivi starec sključeno stoji.

K stari tepki stopi duh za mejo,
tam pa vleče, vleče iz vseh sil
zvonjo vrv, privezano na vejo,
kot sem živim zadnjo bi zvonil.

Dragi moji, mnogokdaj mrliča
srečala v prikazni sem poprej,
ali take groze — Bog je priča! —
nisem vam užila še doslej.“

Molk zavlada, in od groze same
vsem zastane sapa in oko,
dokler črednik Tine ne prevzame
strahopredne niti za slovo:

„Čudno ni, od žalosti umreti,
kdor pojočih spomni se zvonov,
saj sloveli daleč so po sveti,
lepših slišalo se ni glasov.

Ko na sveti so večer ubrano
klenkali čez sneg in strehe koč,
kakor štirje fantje čez poljano
bi hiteli vriskajoč, pojoč.

E, kaj fantje! Kakor zaigrala
godba angelcev bi iz nebes . . .
Pravijo, da še potem ostala
nerazdružna je njih sloge vez,

da preliči moral jih v enake
štiri tope isti je kalup,
da v bobneči ogenj kot junake
morali so jih poslati vkup . . .

Molk, tišina zdaj po svetu vlada,
zdaj po svetu tiha žalost gre,
kakor nehala bi iznenada
biti času-stvarniku srce.

Kakor štirje dobrovoljni starci
zvonji kratkočasili so nas,
ko vso noč so trkali s kozarci
na četrt, na pol, na celi čas.

Ah, kako prijazno njih kramljanje
v sen zazibalo me je sladak!
Puste, prazne so noči sedanje,
spanje, sen beži čez trudni prag.

K oknu hodim stat noči nespečne,
mesečine gledam tihi soj,
gledam, v misli zatopljen nesrečne,
tihi stolp na vasi pod seboj.

Hujše ni na svetu bolečine,
če molčati mora, kdor ni slep!
Zdaj skovika čuk iz prazne line,
kakor zmaj reži zobati žleb.

V prazni stolp dečad je nagajiva
psa zaprla gladnega nekoč.
Bogme, kakor lakota je živa
tulila žival vso dolgo noč.

Na zvonik prišla potem sirota
je begunka, mati treh sirot,
s tremi otročički najti kota
varnega ni mogla več drugod.

Pa mrtvaški pride list: ob Soči
mož je padel, oče treh otrok,
oh, kako se v temni, gluhi noči
s stolpa trgal je četverni jok!

Zadnjič spet mi proti strani laški
žalostno strmelo je oko,
kar se štirje ptiči tam orjaški
dvignejo visoko pod nebo.

Bliže, bliže vidim ptiče gnati,
že njih glas razločim — znani glas!
To so zvonji naši; joj, krilati
vračajo nocoj se v rodno vas.

Ko zazro domačo vas tam doli,
klenkajoč pod nebom zaplešó,
klenkati tako lepo nikoli
moje ni še slišalo uho!

Zadnjikrat zvonovi naši radi
zbrali bi pod streho se ljubó,
kakor drobne lastovke spomladi
srečni krog zvonika se gnetó.

Ko duhov se pozni čas približa,
pa vsi štirje se postavijo
kot vojaki v vrsto poleg križa,
da poslednjikrat pozdravijo.

In tantin in bam in bom udari,
vsak se zvon po vrsti oglasi,
zadnjič glas miru po šegi stari
uro mi odbije polnoči.

Plamen šine tam čez stran večerno,
gromko zabobni v tišino pok,
kot bi žrelo puhnilo četverno:
fronta, čuvaj te dobrotni Bog!"

Groza, strah trepeče v duši vsaki,
stara Mina huda posvari:
„Vi junaki, saj duhovi taki
nam pomenijo le boljše dni!“

Sava Radič-Mirt.

JERNEJ POPOTNIK:

Ob košnji.

lati plameni zgodnjega jutra so v sijajnih pobliskih šumeli iznad vzhodnih gorá, ko se je napotil Luka Ciperle s koso na rami na travnik. Široko kakor rimski vojščak je korakal po ozki stezi mimo njiv in gozdov, in dolga osla v še daljšem oselniku mu je pri vsakem skoku čez ta ali oni jarek, čez ta ali oni plot zamolklo zaklopotala ob bedru in prepodila iz visokega žita zdaj jerebico, zdaj zopet škrjančka, da se je v dolgem loku spreletel na drugo njivo in tam utonil med žoltim klasjem. Luka

Ciperle je ob taki priliki samo z roko zamahnil: „Hušššš! . . . Le spite še — vam se nikamor ne mudi!“

Na klancu pod staro krivenčasto češpljo se je dvignil izza meje Štefan Vavken še ves zaspan, z napol mižečimi očmi. Na obleki so se mu držale slamnate bilke in listje — znak, da je bil prenočil v hlevu ali pa kje pod kozelcem. Kakor da je padel z neba na zemljo — tako nagloma se je pojavila njegova krepka, trščata postava pred Luko.

„Tudi ti kosit, Štefan?“

„Tudi, Luka! Saj vidiš, kako mi binglja kosa po hrbtu navzdol . . . Ehej, lep dan bo še danes . . .“

In Štefan Vavken se je skrivnostno namuznil, kakor delajo to pač vsi stari razbojniki.

„Ampak žabe so kvakale sinoči preveč . . .“ je opomnil Luka Ciperle; „in to se mi zdi, da je slabo znamenje . . .“

„Kaj žabe, kaj tisto?“ se je ogorčil Štefan Vavken. „Slišal sem prepevati še pozno ponoči kosa, in ta prorokuje zmerom dobro vreme. — Ampak Luka, kdaj nam prinese mati Cehajsova predpoldnico na travnik?“

„Že ob osmih, Štefan! Kar v košu bo prinesla . . . in same dobre stvari: klobase, gnjat, sir, mleko in še druge take lepe reči . . .“

„Čak . . . ccccak!“ je cmaknil Štefan Vavken z jezikom. „Že vnaprej mi dišijo klobase. — Kaj pa stari Cehajs, ali je že kaj boljši?“

„Še zmerom ga tare putika. In putika ga bo najbrže spravila pod zemljo.“

„Škoda moža! Kako je znal kositi! Še pomniš, Luka? Ko smo kosili nekoč tam na Hribarjevem travniku — sami mladi kosci smo bili: Jernej Pucigajs, Joško Štegajs, Koštomaj Dreja, Vavrla Matija, Hacè Jurij in Štrbunk Lojze — takrat je prišel k nam tudi Cehajs s svojo lopatasto koso in je kosil tako, da nas je vse pustil zadaj . . . O ta Cehajs — kakšen hrust ti je to bil!“

„Moč ga še sedaj ni zapustila. Samo putika, putika — — —“

Izza grma je planil Peter Civha, golorok in bosonog, s šklepetajočim oselnikom ob bedru in z dolgo koso preko rame.

„Kam pa, fanta, kam tako zgodaj? Saj sta še obadva zaspana — boljše bi bilo, če bi bila ostala še nekaj časa v senu na kozelcu!“

„Kosit gremo, dečko, kositi! Kar z nama, Petrček, če imaš rad dobre krače in kislo mleko! . . .“

„Kh . . . kh . . . kh . . . tisto pa že!“ se je kihnilo Petru Civhi, in cči so se mu zasolžile. „Namenjen sem bil pravzaprav k Senčarju — ampak tisto nima nič v sebi — naj le Senčar sam pije tisti kisli tolcin in grize sam tisti črni, zatohli ovsenjak — jaz pa bom rajši nad košem matere Cehajsove nagnjen užival vse mastne božje darove!“

„Molči no, čenča!“ ga je zavrnil z osornim glasom Štefan Vavken. „Povej, če imaš koso sklepano in nabrušeno?“

„Kakor britev!“

„To bomo kosili! Juhuhu!“ je zaukal Luka Ciperle.

Mlačen veter je zapihal iz doline, v jablanah in češpljah ob stezi je pošumevalo; skrivnostno so se zibali in zvijali v medlem polmraku na vejah lističi. Od časa do časa se je utrgala z veje debela košata kepa — vzprhutnila je v zraku — dvoje frfotajočih perutnic -- in ptiča-zaspanca že ni bilo nikjer več.

Na samotnem griču je štrlel v mehki polmrak jutra star kozelc. K visoki lini, iz katere je dišalo po suhem senu, je bila prislunjena dolga nerodna lestev z napol polomljenimi, od gnoja onesnaženimi klini.

„Je že spet gnoj kidal včeraj!“ je razjézilo Petra Civho. „Ali ga pokličem, Luka?“

„Če pojde kositi — zakaj ne?!“

„Matijá-áaaa!“ je zavpil Peter. „Vstani — gremo kositi!“

Iz line pa se je čulo le samo težko sopenje in smrčanje.

Stari tolovaj, rokomavh — kako izborno spi!“ je opozoril Štefan Vavken svoja tovariša. „Kdo ve, koliko časa je kidal včeraj gnoj, da ga je tako močno zdelalo . . . Gor stopim, bo najbolje!“

„Če te bo lestev držala?“

„Tak razbojnik naj se boji te lestve?“ se je hitro zasuknil na peti Peter Civha. „Ali si že pozabil, Luka? . . . Ko smo se peljali takrat iz Bom!aja proti Hongkongu — ali se res nič več ne spominjaš? . . . To je premetavalo našo barko po morju — hu! — pa se le nisem nič bal . . . in Štefan tudi ne . . . Kar stopi, Štefan!“

Toda Štefanu ni bilo treba hoditi po lestvi. Vrata line so se odprla na stežaj, in iz sena se je prikazala najprej dolga, kocinasta roka, grabeč po zraku, kakor da bi lovila muhe, z roko pa se je pojavila v polmraku kuštrava glava z razmršeno brado, rjav, od solnca ožgan vrat in gole, kosmate prsi. In taisti hip se je razlegel iz line dol do naših znancev čuden glas, tako čudno besneč in godrnjajoč in sopihajoč, da mu ni ne besede, ne imena: „Mm —mmu —uuu . . .“

„Kakor da bi kdo v spanju sršene dražil!“ je dirnilo Luko po vsem životu, in hitro se je pokrižal pred črnim tolovajem. „Dobro jutro, Matijček!“

„Dobro jutro, fantje!“ je odzdravil Matija Koštomaj. Počasi se je izkobacal iz line, iz svojega toplega ležišča v senu, in še bolj počasi je lezel po lestvi navzdol, momljajoč in prskajoč, z bingljajočimi, tolstimi nogami in z mahodrajočima rokama, kakor da bi veslal.

„Kakor čarovnik . . . Le dobro ga opazuj, kako se vede!“ je izbuljil oči Peter Civha in potrepal Luko po rami. „Poznal sem nekoč slovečega čarovnika in za las je bil podoben Matiji Koštomaju! . . . Samo Bog ve, če si je že sklepal koso? . . .“

„To je njegova stvar! . . . Ampak — zdaj ga poglej — poslušaj! . . .“

Votel glas — kakor glas počenega lonca — si je zarezal pot v gosto belino zgodnjega jutra — k lini prislonjena lestev pa se je sumljivo zamajala.

„Sanjalo se mi je, da sem sršene pasel!“ je pripovedoval Matija Koštomaj, kobacaje leno po lestvi navzdol od klina do klina, čohljajoč si z razkrečenimi prsti svojo razmršeno brado in z izbuljenimi očmi bliskajoč okrog sebe. „Na Pucigajsovem hribu sem sedel, tam blizu, kjer je tista mlaka, o kateri pripovedujejo, da je utonil v njej najbolj sloveči čarovnik vseh časov, znameniti Joško Cicifuj. Sedim tam in žvečim tobak in razmišljam, kako je to, da je ustrelil Jernej Pucigajs tisto poletje pet jazbecev, ki so mu hodili delat škodo v njegovo koruzo . . . Imel je pač srečo, da jih je toliko ustrelil, ker se mu sicer roka tako močno trese . . . Premišljujem še to in ono — in glej ga spaka! — Že so tukaj

sršeni . . . Kakor sopar nad močvirjem — tako vrše iz mlake, oblak za oblakom, naravnost proti meni, krožeč v besnih kolobarjih okrog moje glave, okrog mojega telesa. Roj za rojem jih bruha iz sebe, iz svojega žrela široka mlaka, bruha jih proti meni, ne izbruha jih nikdar . . . Še hip, še trenutek — in pastir sem, pastir vse te ogromne rumene črede sršenov, ki hrume okrog mene na Pucigajsovem hribu . . . Če mi imel pri tem svoje roke duh slovečega čarovnika Joška Cicifuja — kdo ve? . . . Tako, glejte, fantje, sem pasel sršene, páasael — čof — štrbunk!“

In Matija Koštomaj je obležal z obtolčeno glavo pod kozelcem. V svojem pripovedovanju o sršenih je postal tako vnet, da je malo preveč lomastil po trhlih klinih lestve, dokler se ni en klin ulomil, kar je povzročilo, da je telebnil Matija Koštomaj z lestvijo vred na tla.

„Joj, ojoj!“ —

Tovariši so tako kriknili od groze in strahu. Matija Koštomaj pa je ležal na tleh in se je dobrodušno smehljaj; glavo je imel sicer krvavo — pa kaj tisto! — da se ga je le še držala, in Matija Koštomaj je bil s tem zadovoljen.

Peter Civha je urno priskočil, da bi mu obvezal glavo, ampak Matija Koštomaj je samo z roko zamahnil: „Beži, beži, Petrček — saj se nisem ubil . . . imam trdo, žilavo srce . . . in na podplate sem se ujel, kakor se ujame mačka na tace, če jo vržeš z vrha zvonika na zemljo . . .“

„Kje si pa kidal včeraj gnoj?“ ga je vprašal Luka Ciperle. „Smrdelo je iz line — in takoj sem vedel, da si na kozelcu ti in nihče drugi!“

„Po gnoju ima duh, kdor gnoj kida — to je samo ob sebi umevno, Lukec moj dragi!“ ga je očetovsko poučil Matija Koštomaj, ko se je pobral s tal in stal pred njim široko razkoračen, širok in močan kakor orjak, z rokami v hlačnih žepih, z razmršenimi obrvmi in visečimi kitajskimi brkami. „Ves dan sem kidal včeraj na hribu pri Pucigajsu — zato sem tako sladko spančkal . . . Koso imam pa skrito tam-le v grmovju!“

„Torej greš z nami kositi?“

„Saj zato sem vstal . . . Samo lačen sem, ljudje krščanski . . .“

Štefan Vavken je veselo skremžil obraz.

„Brez skrbi, Matijček . . . mati Cehajsova je mislila na tebe, ko si ti še sršene pasel . . . Ob osmih se ti bo grela v želodcu že velika in mastna klobasa! . . .“

„Če je tako, potem grem z vami do konca sveta . . . No, tam-le je že moja kosa . . . tisto lepo gladko kosišče, ki štrli iz grmovja! Kakor nabrušen pipec — tako ostra je ta stara moja tetka . . . in fantje, da bi vi vedeli, kako vam reže . . . kar lijejo vam redi izpod nje! . . .“

„Ejjjuhuhu! . . .“ je zaukal Peter Civha.

Vedno svetlejši plameni jutranje zarje so pljuskali iznad vzhodnih hribov, vedno bolj šumno so lili navzdol v dolino, preganjali temo in

mrak, prinašali luč, vriskajočo radost in hrepenenje. Dramile so se vasi na pobočjih, v zlati jutranji rosi so se lesketala ob stezah drevesa, potok v dolini je šumljal žarek in svetel med njivami in travniki, hitel je veselo proti vzhodu, proti solncu — luči in radosti naproti. S hribov, zdaj od te, zdaj od one strani, se je razlegalo vriskanje in ukanje . . .

„Krasno jutro! . . .“ se je veselil Matija Koštomaj, zadevaje si svojo koso na ramo. „Povsod že ukajo . . . čas košnje je tu, najlepši čas! . . .“

Gorka južna sapa je valovila žito, v gozdovih je skrivnostno zašumelo — kakor oddaljen vzdih iz sanj. Okna samotnih kmetiških hiš in hišic so zdajpazdaj nalahno vzžarela v prvem sijaju jutranjega solnca. Zablislilo je izmed zelenja, izmed gostega vejevja sadnega drevja — samo hip — in že je ugasnilo. Tiho so čepele bajte na gričkih, kakor zamišljene v svetost dneva in dela; samo iz nizkih dimnikov na slamnatih strehah se je v širokih vijugah vil dim — znamenje, da so mamice in tetke in sestrice že pokonci, že na nogah, da že rogovilijo pri ognjišču z lonci in pripravljajo jedi za mlade kosce-junake . . . In tam, kjer je čepela na holmu Cehajsova hiša — ej, da bi tja v kuhinjo, tja k ognjišču mogel pogledati sedaj-le Štefan Vavken, to bi si obliznil vseh petero prstov na roki! — Tam so imeli tačas mati Cehajsova toliko dela . . . oj, uboga mati Cehajsova! . . . Dišalo je pač tam prijetno po kolačih, po gnjati, klobasah . . . tako lep vonj se je razširjal od ognjišča križem kuhinje . . . iz dimnika pa se je vilo . . . belkasti oblački dima so se spenjali leno in zaspano proti nebu . . .

Vsi mladi in poskočni, močni in sočnega življenja polni so šli naši kosci vriskajoč in pojoč kositi na Cehajsov travnik. Spredej je korakal vodja koscev, Luka Ciperle, rožmarin za klobukom, rdeč nagelj na prsih, v očeh ogenj, veselje na licih — ponos vse fare. Za njim pa so stopali kakor junaki — same krepke, trščate postave — Štefan Vavken, Peter Civha in Matija Koštomaj.

Tako so prišli prepevaje na Cehajsov travnik, ki se je širok in zabuhel od goste, sočne, visoke trave, svetil v svojem zelenju s holma navzdol do doline. Tja na vrh so stopili kosci. In pogledalo, žarko pozdravilo jih je zlato jutranje solnce. Kosci so se odkrili, zavriskali — v solncu so se zabliskale njihove kose.

„Oj, trava, trava, travica! . . .“

In Luka Ciperle je prijel za koso, jo nabrusil in napravil prvo red.

„Škoda te je, travica . . . ampak je že tako na svetu: vse, kar cvete, vse, kar živi — vse čaka nekoč grob, hladen in mrzel . . .“

Tako je rekel Matija Koštomaj.

In že so vsi kosili, da jim je curkoma lil znoj s čela in z lic.

Pozdrav koroški mladini od primorskih tovarišev.

Vas vse, ki iz našega ste Korotana
prišli, vi bratci naši in sestrice,
pozdravlja danes radostna Ljubljana.

Vam, ki prišli iz semlje ste krivice,
ki bila tujcem v robstvo je isdana,
na pota danes trosimo cvetice.

Vi cvetje ste, ki se je razcvetelo
tam, kjer prej bile mrtve so poljane,
da novo bo življenje oživelo,
da sarod nov iz starih grobov vstane,
ki naj napolni domovino celo
kot cvet, s bujen iz naše srčne rane.

Vi naši ste. In če še kdo poskuša
med nas in vas sejati nove spore,
ta danes naj naš skupni glas posluša:

da padle so med nami reke, gore,
da eno srce smo in ena duša,
in nič več nas razdružiti ne more.

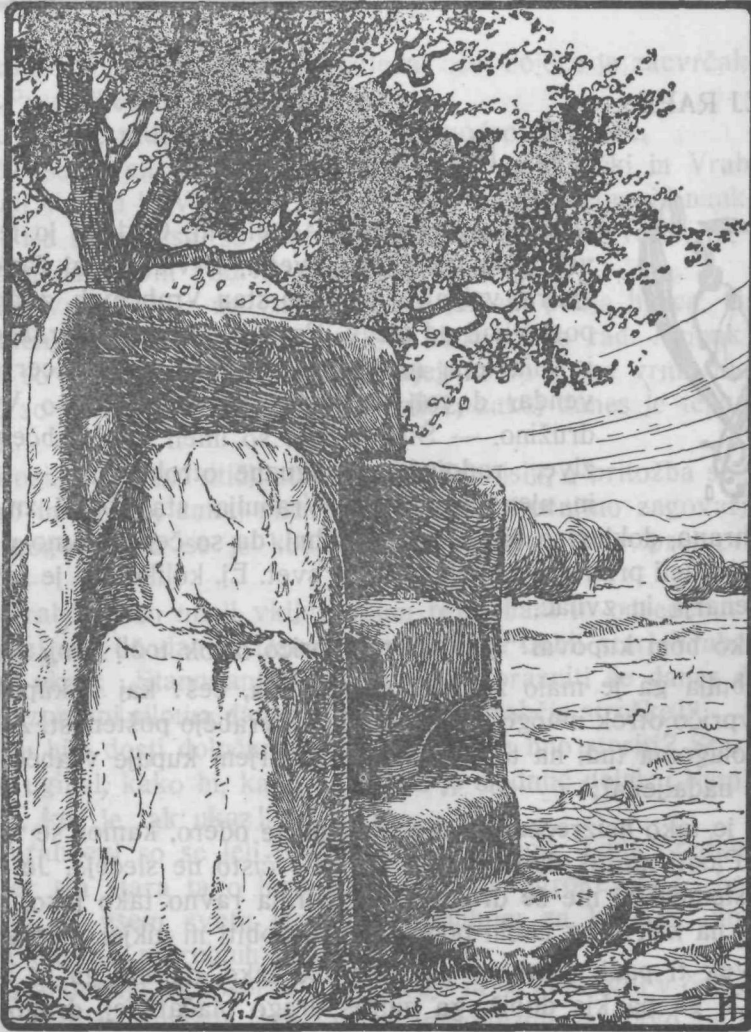
O, da smo mi kot vi! Da nam je dano,
o domovini naši glasovati,
na en glas bilo bi odglasovano.

Nam Jugoslavija bi bila mati,
njej radi vsi slušili mi bi vdano,
živeli skupaj s rodnimi bi brati.

Zato vi vsi, ki tamkaj sa gorami
vas k neprijasni vabijo tujini,
vi, bratci, sestre, ostanite s nami,
in dajte srce svoje domovini,
ki vas sprejema s dobrimi rokami,
da nas nekoč vse skupaj ujedini.

Dr. Ivan Lah.

PRESTOL NA GOSPOSVETSKEM POLJU

ANDREJ RAPE:

Na razstanku.

rabčevi so stanovali v lepi vili. Obdajal jo je krasen vrt, poln vonjivega cvetja. Prvi solnčni žarki so se zjutraj vsipali v prijeten stan Vrabčevih, zadnji so se poslavljali od njega. Pa tudi notranjost Vrabčeve vile je bila lepa in udobna. Majhen je bil sicer ta stan, vendar dovolj prostoren za šesteroglavo Vrabčevo družino. — Štiri otroke so imeli pri Vrabčevih, štiri žive, radojede, neugnane otroke. On — Vrabec in njegova družica Vrabulja sta komaj zmagovala njih prehrano, dokler so bili še tako majhni, da so čepeli samo v gnezdu in še niso imeli primerne obleke za med svet. Ej, kolikokrat je zmanjkalo očetu denarja in zvijač.

„Kako bom kupoval!“ je večkrat vpričo otrok tožil svoji ženi.

Vrabulja ga je malo začudeno pogledala, češ: kaj ti kupuješ? Ali mož je vpričo otrok mnogo držal nase in na vrabčjo poštenost. Že pridejo otroci polagoma tudi na to, s kakšnim denarjem kupuje vrabec — si je mislil in nadaljeval:

Vse je tako neizrečeno drago. Povsod te odero, kamor se le vrabec obrneš. Paziti moraš dobro, da ti še kože čisto ne slečejo. Je že tako, no! Pa slednjič bi me še draginja ne ovirala ravno tako jako, saj bi si znal tudi na kak drug način pomagati, ali dobiti ni nikjer ničesar.

Človek ti pazi sedaj na vsako zrnce tako, da mu ga ni moči izvabiti. Če ga pa kje dobiš, ga moraš drago plačati, ej, drago, da nič tako! Redko smo prej z življenjem plačevali svojo prehrano, sedaj bi rekel, da jo dobiš redko brez smrtne nevarnosti.

Nisem pozabil naukov skrbnega očeta in dobre matere. Kaj sta me vsega naučila! Toda kaj pomaga! Ukani človeka, če ga moreš, ko je pa postal tak draginjar in navijalec cen, da bi se za malo zrnce stepel, te zanje ubil. Preslepi kuretino na dvoru, ko pa sama nima hrane v izobilju kot svoj čas, in ti še petelin hodi okolo s tako jeznim in bojevitim obrazom, da ti leti mraz po vrabčjem hrbtu, če prideš v njegovo bližino. Ej, vse je dandanes drugače! —

„Atek, pa pusti vendar že mene, da letim iskat hrane na trg,“ se je oglasil mali Vrabčelček ob takih očetovih tožbah. „Jaz prinesem gotovo vsega dosti domov!“

Pomilovalno ga je tistikrat pogledal oče, boječe je zacvrčala skrbna mati: „Premajhen si še, premajhen!“

„Le potrpi, tudi to te ne mine!“ je modro zinil oče.

Tako so živeli Vrabčevi prejšnja leta. Vrabičelčki in Vrabičele pa so postali Vrabci in Vrabulje, ki so si spet dobro zapomnili nauke dobrih staršev. Ko so odrasli, so postali draginjarji posebne vrste, pa so si na poseben način kupili vilo.

Sredi vrta je bila na visoki, košati jablani ptičja hišica. Gotovo ni bila namenjena njim, zakaj človek jih nima toliko rad. Ampak letošnje pomladi so se kratkomalo naselili v njej, in ko so se vrnili njeni pravi lastniki, so morali iti iskat novih bivališč, zakaj danes je težko za stanovanja.

Pritožili so se pri ptičji stanovanjski komisiji, a pritožba se je vlekla na dolgo in široko, zakaj stari vrabec se je imenitno zagovarjal. Vsak njegov pogovor pa se je končal z besedami: „Kdor prej pride, prej melje!“

In Vrabčevi so mleli vkljub vsem pritožbam in odredbam komisije kar naprej vse do danes. Danes zjutraj pa je dobil stari Vrabec čuden, pa strog ukaz: „Stanovanje v tuji vili je izprazniti še danes dopoldne, sicer se izprazni siloma danes popoldne na vrabčje stroške!“

To je bilo dosti določno povedano! Kaj je bilo storiti? Stari Vrabec je dolgo ugibal, kako bi, kako ne bi, pa je slednjič dejal: „Namleli smo! Pojdemo, ker je tak ukaz!“

In Vrabčevi so se jeli pripravljati na odhod. Toda preden zapuste dom, kjer sta stara tako lepo odgojila svoje otroke, ki se bodo sedaj razkropili po vsem svetu ter šli s trebuhom za kruhom, jim morata roditelja dati še potrebnih naukov na pot.

Po stanovanju so pospravili vse svoje in se napravili v čedne obieke, da bi v svetu več veljali. Oče Vrabec je poveznil na glavo svoj cilinder, oblekel svoj rjavi frak, vzel dežnik pod pazduho in oblastno hodil po stanovanju, med tem pa je mati Vrabulja oblekla otroke in vsakega posebe odvedla iz vile ter ga posadila na jabolčno vejo pred vrata in slednjič sama sedla k njim.

Ko je bilo vse gotovo, se je prikazal oče na vratih, da da otrokom na pot svoje nauke, kakor jih je bil dobil on od svojih staršev.

Široko je odprl svoj kljun in jih nagovoril tako-le:

Otroci moji ljubi! Svet je danes čuden, da ne rečem krivičen. Ne ume naših potreb, ne pozna naših pravic in nam jih krati, kjer le more. Ali tudi mi vrabci nimamo ajdovice v glavi. Svoje pravice moramo varovati. Te pravice, otroci, vedno varujte! Zapomnite si vse moje nauke in ravnajte se po njih! Preden pa se razstanemo, si dobro vtisnite

v spomin svoja imena. Doslej teh imen niste bili dosti vajeni, saj jih tudi potrebovali niste. Poslej pa bodo važna za vas, ko vas z materjo puščava same v svet. Vsega potrebnega sva vas naučila za življenje: vaše petje je krasno, izvrstno znate skakati in letati; znano vam je — in to si še posebno zapomnite! — da je vaš dom povsod, kjer si ga le hočete postaviti. Drug drugemu pomagajte in — če mogoče — ne kradite med seboj! Bodite po možnosti prijatelji drug z drugim!

Imenujem vam torej še enkrat vaša imena. Pomnite jih dobro!

Ti, sinko — pokazal je najstarejšega — si Zakotnik, Muhe in komarje boš lovil. To ni tako nevarno, ker jih boš po raznih zakotjih lahko dobil v obilici. Hiter bodi in drzen!

Prosar sva dala ime tebi, kričač. Kradi kuram zrnje in konjem oves! Pazi na petelina — njegov kljun je trd — varuj se hlapčevega krepelca, zakaj tvoji sovražniki so to.

Drobtinar moj mali! Zate me skrbi, zakaj h kuharicam boš zahajal v kuhinje in jim kradel drobtine. Kuharice so huda bitja, najhujša takrat, kadar peko. Varuj se jih. Večkrat se boš prikradel v sobe in jemal, kar je tvojega. Skratka: zahajal boš med ljudi in ti imajo ravno nasprotno zakone. S tatom te bodo ozmerjali, četudi boš po naših zakonih največji poštenjak. Da bi ti le ostalo vedno samo pri zmerjanju! Ker boš z ljudmi občeval, bodi vljuden in previden. Ta vrsta bitij je namreč jako čudna.

Za Sladkavčka sva z materjo klicala tebe, sinko. (Prišel je za kljun najmlajšega.) Po črešnjah boš skakal in jih zopal. Ne boj se strašila — klepetca, ki ga časih nastavijo v drevo nespametni ljudje. Prav tako velja tudi tebi, ljubi Prosar, ki ti v strah nastavljajo na njive slamnatega moža. To so votli strahovi po sredi, okolo pa jih nič ni. Torej brez skrbi pred njimi!

Oče Vravec se je po tem dolgem govoru odkašljal in premeril z bistrim pogledom vso svojo družino. Žena mu je rekla ljubeznivo in otožno: „Sedaj pa vsem skupaj še eno povej, ljubi mož, ko tako krasno govoriš!“

In je dejal nato: Vsi pomnite ta-le nauk: „Kjerkoli stanujete, v grmovju ali pod streho, ne bojte se ničesar! Predrznost bodi vaša najlepša čednost!“

Globoko se je oddahnil po teh besedah, si snel cilinder z glave in si obrisal plešo, nato pa je odletel na bližnje dvorišče, kjer je potresala gospodinja perutnini zrnja.

Drug za drugim so odleteli mladiči, le mati Vrabelja je obsedela na svojem mestu, gledala nekaj časa za Sladkavčkom, ki jo je mahnil na sosedno črešnjo, ter nato zletela za možem, ki je kradel kuretini zrnje na sosednjem dvorišču.

FR. ROJEC:

Nov metulj.

(Konec.)

II.

ozjak je podolgovat, večinoma z gozdom zaraščen hrib, ki je približno tako visok kakor Rožnik pri Ljubljani. Oddaljen je od moje rojstne vasi le dobre pol ure hodá. Slovencem je ime tega hriba že dolgo znano po Jurčičevi povesti „Jurij Kozjak“. Sredi hriba se namreč dviga majhen, kopišču podoben vrh in na njem je nekdaž stal grad Kozjak, ki ga je Jurčič odbral za glavno bivališče junakom svoje povesti. Zdaž so ostanki gradu porušeni do tal, le obkrožni zid na vzhodni strani je v precejšnji dolžini in višini še dobro ohranjen.

Dasi je Kozjak tako blizu mojega doma, vendar nisem imel do leta 1912. prilike, da bi si ogledal grajske razvaline na vrhu hriba. Meseca malega srpana tistega leta pa sem dobil nekaj tednov dopusta in takrat sem obiskal tudi svojo sestro Rezo, ki je omožena v prijazni vasi Gorenja Selca v dolini pod Kozjakom. Ostal sem pri njej tri dni in ta čas sem uporabil tudi v to, da sem pogledal po okolici za metulji. Zapazil sem velikega modrina arijona, ki se je v precejšnji množini v obeh spolith spreletaval po gozdih in pašnikih ter se, sesajoč med, obešal na belo cvetočo gozdno deteljico. Drugih posebnosti nisem našel v nižini.

Dne 18. sem se napotil že na vrh Kozjaka. Nikdar ne pozabim krasnega prizora, ki sem ga zagledal, ko sem se preril skozi grmovje in bujno gozdno rastlinje ter stopil na vrh grajskih razvalin. Razsuto kamenje podrtih zidov je bilo na nekaterih mestih še golo, a drugje so ga že preraščale in pokrivale grmovje in gozdne cvetice. Okrog razvalin po rebri je raslo mlado gozdno drevje in tudi med razvalinami je stalo nekaj drevesc. Po zraku nad grajskimj podrtinami pa so se spreletavali in lovili, se spuščali spet proti zemlji ter sedali na drevje in cvetice naši največji in deloma najlepši dnevni metulji, kakor velikj spreminjevalčki, jadraničarji, lastovičarji, razni belini, biserniki, admirali, gozdni portirji in koprivarji. Tudi trume manjših rumenih, modrih in sivih metuljčkov so se poigravale in zabavale med njimi. Dolgo sem začuden gledal ta čarobni metulji raj in o tej prili spoznal, kako jako ljubijo metulji s cvetočim rastlinjem poraščene gorske vrhove. Zapazil

sem pa tudi, da je groblja starega gradu priljubljeno domovanje strupenih gadov in modrasov. Videl sem jih lepo število, ko so se plazeč — po kamenju in pod robidovjem — urno unikali pred menoj v razpoke in špranje. Zato sem moral prav oprezno stopati po kamenitih grudah, da nisem katerega dosegel z nogo in ga razdražil k piku.

Ujel sem dva velika spremljevalčka, ker teh metuljev takrat še nisem imel v svoji zbirki; vse ostale veseljake sem pustil v miru. Od teh sem si jih že dovolj naložil v drugih krajih. Preden sem zapustil zanimivi metulji vrtiček na kozjaškem vrhu, sem se tam še ozrl okrog po svetu. Lep razgled se mi je pokazal na vse strani. Omenim pa samo, da se mi je v bližnji južni nižini zasvetila nasproti v popoldanskem solncu razsvetljena dvostolpna žužemberška cerkev, dalje proti vzhodu pa so se vrstili mali in veliki hribi, pokriti z gozdi, s poljem in z vinogradi, med katerimi so se prijazno belili zidani hrami in z nekaterih gorskih vrhov so ljubko odsevale čedne bele cerkvice. Prav v ospredju se je dvigala dolga in precej visoka vinska gora Lisec in mi zbudila vesele in otožne spomine iz mojih prvih deških let, a tam v ozadju so podpirali nebo dolgi Gorjanci in okrogli Kum. Zaželel sem si, da bi dobil perutnice in zletel na vrhove onih gor, da bi videl, kakšni metulji letajo tam.

V vasi sem govoril sestrinim fantom o gadih in modrasih na Kozjaku. Takoj smo sklenili, da jih pobijemo. V ta namen smo si napravili palice z beti, rogovilicami in železnimi ostmi na koncih. Drugi dan smo se oboroženi s temi palicami napotili na kačji lov na Kozjak po kosilu ob najhujši vročini, ker se ob takem času navadno kače grejejo zunaj na solncu. Imeli smo srečo. Potolkli smo vse gade in modrase, le dva sta nam ušla med kamenje. Vrnili smo se zadovoljni domov, in fantje so mi zagotovili, da bodo v kratkem sami ugonobili še ona dva strupena ubežnika, ker je moj čas potekel in sem se moral odpraviti na pot nazaj proti Ljubljani.

Lani sem dobil daljši dopust, da si ozdravim v svetovni vojni dobljeno bolezen. Proti koncu meseca rožnika sem zopet prišel za nekaj dni k sestri v Gorenja Selca. Umevno je, da nisem pozabil na Kozjak. Že dopoldne naslednjega dne po svojem prihodu sem sedel na vrhu kozjaških razvalin in iznova gledal veselo rajanje lahkoživih metuljev. Tedaj pa mi je šinila v glavo hudomušna misel. Vedel sem, da je metuljem najljubša hrana med in alkohol. Kaj, ko bi jih razdražil z opojnim užitkom in povzročil kako državljansko vojno med njimi! Ta misel mi ni dala več miru. Vrnil sem se v vas ter si napolnil štiri steklenice z zredčenim medom, rumom, hruškovim žganjem in vodo. Zavil sem

še kosček plesnjivega sira v papir in se nato napotil nazaj na kozjaške razvaline.

Nalil sem vode v jamice na kamenju, v vodo pa namešal nekoliko medu in nakapal vanjo ruma in hruševca. Pod vejico bližnjega grmiča sem na tla položil sir. Kmalu je zadišal zrak daleč okrog po tej v solncu sparjeni vabi, a metulji so se začeli bližati. Manjši, zlasti modrini so takoj sedli „k pogrjnjeni mizi“, večji in bolj plašni pa so obletavali dišeči prostor s početka v velikih, a potem v ožjih in ožjih kolobarjih. Končno so začeli tudi najplašljivejši metulji sedati na modro kamenje. Nabralo se je v kratkem toliko metuljev, da niso več mogli vsi priti do sladke hrane. Prihajali pa so še vedno novi požrešneži od vseh strani. Moral sem kamenje še na drugih mestih namazati z medom ter politi z vodo in alkoholom. To sem ponavljal nekaj dni in vsak dan sem v medico prilil več žganja, nazadnje sem pa vanjo prilival le hruševca, v katerem ni bilo špirta. Vsi metulji so postali čisto domači in se me niso nič bali. Sedali so name kakor krotki golobi na ono pravljичno deklico, ki jo večkrat vidite kje naslikano. Ako sem zmočil dlan z medico in žganjem ter iztegnil roko, je bila takoj pokrita s pisanimi metuljimi krilatci.

Imel sem veliko veselja in zabave pri opazovanju za sladko hrano se lovečih in prerivajočih metuljev in napisati bi moral še tretje poglavje, če bi hotel le površno načrtati, kaj vse sem videl. Kdor je radoveden, naj sam poizkusi, kar sem jaz poizkusil! Ujel sem kar z roko več lepih in znamenitih dnevnikov, ki so mi še manjkali v zbirki, in med drugimi zanimivostmi sem tudi videl, kako so se veselili in nasičeni metulji vse križem ženili in množili. Le težko sem se poslovil od bajnega metuljega raja, a poslovil sem se s prijetno zavestjo, da sem s svojim hudomušnim poizkusom najbrž več koristil stvari, kakor sem s početka mislil.

Moj up me ni varal. Ko sem letos sredi rožnika spet napravil izlet na Kozjak, sem ujel na senožetih pod kozjaškim vrhom v prvem poglavju popisanega novega metulja, ki je omamljen v škatlici odložil kupček jajčec, kar izpričuje, da je metulj samica. Jajčeca sem potresel med travo, kjer sem ujel metulja, da si bodo tam izležene gosence same poiskale hranilno rastlino in lahko ustanovile nov zarod v večjo čast in slavo svojega imena ter mile Jugoslavije!

KNEŽJI KAMEN NA GOSPOSVETSKEM POLJU

MIHA KOS:

Straža — strah.

aš sosed Primož Pirnar stanuje z nami v vasi Zbilje v Jugoslaviji. Zbilje so zidane in leseno zgrajene na valovitem svetu blizu bukovih in gabrovih gozdov, kjer v jeseni tudi lahko lovimo polhe. Bolj oddaljeno od vasi je na severnem ozadju tudi nekaj vinogradov, vendar vino Zbiljčanom ni glavni pridelek, marveč živinoreja in žito.

Onega dne je bil naš sosed Pirnar s svoje njive na Prelogu prepodil vrabce, ki so mu že zobali še napol zeleno proso. Pri tem se niso ti ptiči prav nič bali, da bi kateri zbolel, če bi se prenazobal nezrelega prosa. Da ne bi delali vrabci našemu vaščanu prevelike škode, jim je Pirnar obljubil, da postavi na njivi, posejani s prosom, za te sleparske tatove stražo ali strah.

Poskusi, kakor je že tako storilo pred njim sto in sto poljedelcev. V svoje ponošene, že malo raztrgane hlače natlači slame, tako tudi v platneno srajco — dostali klobuk mu je posodil hlapec Andrej. Z Andrejevim klobukom pokrije slamnato glavo slamnatega moža — stražo, strah vsem vrabcem in vranam. Ponoči nese tega moža na njivo in ga postavi med prosom in koruzo. Pol njive je bilo posejane s prosom, pol pa s koruzo. V desni roki drži strah posebno steklenico, podobno zvonu, ki ima znotraj lesen kembelj kakor zvon. Tako jo je lahko majal veter in tudi strah, kakor jo je hotel. V levici je krepko držal vrano, ki jo je bil sam ustrelil, kakor je to prav dobo videla Ropetova Ančika iz Rafolč.

Seve, vrabci so se bili včeraj, ko še ni bilo straže — strahu na njivi, prav z občutkom navečerjali prosa, vrane pa koruze. Siti vrabci se potem niso prepirali in topli kakor onega dne, marveč so šli ponižno v svoje postelje spat.

Drugega jutra je pihljal lahek veter. Straža v prosu maje in kaže vrano, držeč jo za vrat, in svetlo steklenico s kembljem. Vrabci in vrane so bili tudi danes zgodaj vstali, kakor so navajeni. Vranja družba prileti in obsedi na prinjivski tepki, vrabčja na bližnjem leščevem in oparničnem grmu. Vrabci si manejo oči, češ, ali vidimo prav ali ne. Dozdeva se jim, da jih čaka v prosu mož, najbrž sam gospodar, tisti, ki jih je bil zadnjič prepodil s prosa. Vrane, ki imajo bolj bistre oči kakor vrabci, opazijo takoj, kaj se je zgodilo že z eno njih sorodnico, ki jo slamnati mož drži v roki. Zato se ne upajo bliže. Danes bo treba drugod zajtrka

iskat, si mislijo. Tudi vrabci so nezaupljivi, le boječ klic: „matevž — živ“ se začuje iz tega ali onega kljuna. ¹⁾

„Danes ne bo varno na njivi,“ izpregovori tisti vrabec, ki je bil začel onega dne svojemu tovarišu zabavljati. Res, vsa pernata družba naša odleti danes drugam iskat si kruha. Vse dopoldne ni bilo nazaj ne vrabčje ne vranje družbe na njivo, kjer si je stražil slamnati mož tako imeniten žir: proso in koruzo. Vrabci so se bili vrnili na svoj lešček in oparnični grm popoldne, vrane na svojo tepko pa šele proti večeru. ²⁾

Našim vrabcem ni bilo nič kaj všeč, da so morali danes navsezgodaj daleč z doma. Ti strici ne odlete radi kam dlje od svojega rojstnega kraja — saj vsi naši matevžki ali matevžetje so se bili izvalili po zatišjih naših slamnatih streh ali po gnezdih visokih in starih tepk. Zato so začeli godrnjati: „E, toliko izvrstnega žira prav pod kljunom, in ptič matevž naj bi ga hodil drugam iskat!“

Vrnivši se, opazujejo z vranami kmeta — to je stražo na njivi. Nič dobrega se jim ne obeta: v desni roki drži kmet še vedno steklenico — zvon, v levi vrano za vrat, kazaje naravnost proti oparničnemu grmu in tepki, kjer je sedela naša ptičja družba.

„Kaj, ko bi šel tja?“ vpraša bolj potihem vrabec, ki je zadnjič tovarišu zabavljaj.

„Alo, kar pojdi, če se ne bojiš!“ mu zagostoli sosed pretepač.

„Kaj, jaz naj bi se bal?“ povzame prvi kljun-matevž.

„Kdo drugi kakor ti?“ reče mirno drugi zabavljaj.

„Ti se bojiš, ti, in poguma nimaš! Kaj me boš izkušal?“ ga zavrne jezno prvi kljun.

„Kaj, da bi jaz ne imel poguma? Bahač si bil in bahač ostaneš do konca dni!“ se zadere drugi pretepač.

„No, če nimam res poguma in sem le bahač, kar poletiva in skupaj pokusiva, če je proso danes boljše, kakor je bilo predvčerajšnjim!“ odgovori zdaj mirno in samozavestno prvi nahruljeni vrabec. ³⁾

S strahom in drznim pogumom v srcih zletita prepirajoča se ptiča proti straži v prosu. Nobeden ni hotel biti bojazljivec, misleč si: junak sem, pridi nadme karkoli si bodi!

¹⁾ Naši šolski otroci so uganili, da pravi vrabec matevž! in živ! kadar hoče povedati kaj veselega ali tudi neveselega. Zato imenujemo vrabčje govorjenje: matevžanje in življanje.

²⁾ Oparnica ali črn trn (*Prunus spinosa*) cvete belo in gosto zgodaj spomladi kakor dren ali drenik (*Cornus mas*). Sad nje so višnjeve jagode, ki so dobre za jed, kadar jih na jesen že slana popari. Najbrž odtod njih ime: oparnice. Ko sem še sam v šolo hodil, sem se jih jeseni na Breznica obilokrat naručal.

³⁾ Nahruliti pomeni koga napasti v zbadljivi, zabavljivi ali šaljivi besedi, ne s telesno silo.

Blizu slamnatega moža se vsak oprime enega prosenega latja. Ne da bi jima bilo mar za proso, ki ju je tako zavedljivo pozdravljalo, opazujeta s povešenimi očmi kmeta, ki drži vrano in stekleni zvon z lesenim kembljem. Sapica, ki je prej malo pihljala, je zdaj ponehala. Čisto mirno je bilo. Kmet, vrana, stekleni zvon se nikamer ne ganejo, četudi sta vrabca-matevža že v škodi. Matevža se spogledata, pogum jima zraste. Samozavestno povzdigneta glavo, misleč si: nobeden se ni upal semkaj kakor midva; koga se naj bojiva?

„Matevž, živ! Poglejva bliže tega možakarja!“ nasvetuje prej nahrujeni vrabec.

„Poglejva mu noge, morda se je potuhnil, ko naju vidi,“ meni sosed.

„Prav govoriš! Na tla predenj! Med latje stopiva!“ mu pritrudi tovariš, ki zdaj že ni bil več hud nadenj, ker sta se bila prej sporekla. Prav blizu slamnatega moža prifrčita, lahko si ga prav dobro ogledata. Vidita, da je v moževem trebuhu, ki je posebno obilen in okrogel, sama slama, slama v hlačah in pod hlapčevim klobukom, glava tudi slamnata. Pač je v eni roki pristna vrana, ki že smrdi, v drugi čudna steklenica — kipelna voha za vinski ali sadni mošt. Bajе so si jo letos izposodili, ker bo malo vina. Prvi vrabec zleti možu na vrh klobuka, drugi se obesí na sredi trebuha. Temu matevžu šine predrzna misel v glavo, a je še svojemu tovarišu ne razodene.

„Matevž, živ!“ zakliče oni na vrhu klobuka.

„Živ, živ!“ mu odgovori sosed na moževem trebuhu.

„Matevž, živ, živ! Pridite semkaj!“ zakliče vrabec s klobuka svojim tovarišem na leščevem in oparničnem grmu. Le-ti, ki so vse početje svojih dveh junakov natanko opazovali, prifrč brez pomisleka k njima.

„Slamnata straža, slamnat mož — prazen strah nam modrim ptičem!“ se zasmejeta vrabca, pozdravlja svoje priletele tovariše in tovarišice.

„Matevž, živ, živ! Prazen strah, slamnata straža, slamnat mož!“ kriči vrabčja družba vse navzkriž tako dolgo in glasno, da bi bili nekateri skoraj ohripeli. „Oj, to bo žira!“ se oglasi eden, ko potihne družba.

„Oj, to bo žira!“ zakriči vse vrabčje krdelo.

„Res je tako, kakor sem časih že kje slišal: mož v prosu ali koruzi le žuga, strelja ali ustrelí pa ne,“ pove star vrabec.

„Prav si povedal, slamnati mož v prosu ali koruzi res ne stori ničesar hudega, a hudo storiti more oni, ki ga je notri pōstavil,“ se oglasi modrejši kljun.

Vrabci-matevži niso utegnili premišljati pametnega nauka. Kdo bi zdaj na kaj takega mislil, ko je miza z najboljšim žirom pogrjnena. Razkrope se po prosenem latju uživat slastni sad. Močnejša sapica zapihlja.

Stekleni zvonec-kipelna veha se v roki slamnatega moža dovolj zamaje. Leseni kembelj udari ob stran kipelne vehe. Krasen, čist in nežen glas se začuje izpod roke slamnatega moža. Sapica zaveje močnejše, zvonjenje kipelne vehe se čuje čedalje lepše in krepkeje. Vrabčje krdelo na prosenem latju osupne in utihne, a kmalu se zave.

„Godba, godba ob pojedini!“ zaživlja vsa mnogobrojna matevžja družba. Res, sapica ne jenja pihljati, zvonjenje prihaja na ptičja ušesa v omamljivih glasovih — kipelna veha ima svež, visok in najčistejši glas. Naša vrabčja družba se je bila danes najužinala in navečerjala — kakor še nikoli — ob najslajšem zvonjenju, ob veseli godbi. —

Večerni mrak lega na njivo s prosom, koruzo in slamnato stražo. — Vrabci odlete domov, siti kakor menda še nikoli.

„E, to je bil obed-pojedina z godbo!“ si še doma dopovedujejo in poveljujejo svoja dva junaka, ki sta jim odkrila in uganila uganko o slamnatem možu — o straži v prosu in koruzi.

V najtrdnejšem upanju in najslajši nadi so se bili naši vrabiči tega večera spravili spat. A spati niso mogli trdno. Motil jih je presiti želodec, in ker niso mogli dočakati dneva, ko se jim bo nova miza pognila. Le sanjali so o slamnati straži, o prosu in godbi pri bogatem obedu. Vrane, ki so oprezne živali, niso hotele priti nad koruzo tega dne, ko so se vrabci gostili v prosu. Smrt njih tovarišice jih je bila hudo prestrašila.

Ko je bila vrabčja in vranja družba spoznala, kakšna straža straži in žuga na njivi, so se bile pričele, dejalo bi se, nekake „sibaritske pojedine“ na Pirnarjevi njivi.¹⁾ Takoj drugega dne se je izvršila med vrabci velika in usodna predrznost. Vrabec junak si postelje posteljo v trebuhu slamnatega moža. Prešerno se tam razkorači in tudi tovariša junaka povabi, da bi tu skupaj stanovala. To je ona predrzna misel, ki mu je bila v glavo šinila, razkrivši moč slamnate straže, ko je sedel možu na trebuh. Gospodar Primož Pirnar, nadejavši se, da bo zdaj, ko je bil stražo na njivo postavil, imelo proso mir pred vrabiči in vranami, se ni nič več zmenil za proso in koruzo, le čakal je, kdaj vse dozori. Ni mogel slutiti, da si je s tem, ko je postavil slamnatega moža med proso in koruzo, pripravil še večjo škodo. Zgodilo se je to, da so se vrabci s svojimi družinami naselili v slamnatega moža, kolikor je bilo moči. Slamnata straža jih je bila vsa živa. Tu so spali, se zabavali ter pohajali na bližnje gostije.

Sosed našegā gospodarja, Uhan z Rude, je peljal sredi tedna nastiljo, z gozda mimo Pirnarjeve njive, kjer sta rasla proso in koruzo. Videl je, kaj počenjajo tam vrabci s prosom ter s stražo in vrane s koruzo.

¹⁾ „Sibaritske pojedine“, imenovane po mestu Sibaris v Južni Italiji, ker so tamkajšnji prebivalci v starem veku posebno mnogo pili in jedli, tedaj nezmerno živeli.

„E, Primož, kaj čakaš? Vrabci ti bodo na Prelogu vse proso pozobali in vrane koruzo pokrhale“, sporoči Uhan Pirnarju.

„Ne more biti, saj je straža tam,“ odvrne Pirnar.

„Le poglej, kaj je s to stražo,“ opomni Uhan z Rude.

Takoj odide na Prelog pogledat. — Prime se za glavo, ko zagleda predrzno vrabčje gospodarstvo s prosom in vranje gospodinjstvo s koruzo.

„Ni več tako, kakor je bilo nekdaj. Že ptiči se drugačnega strahu ne boje kakor samo še puške. Kam smo prišli!“ tarna Primož Pirnar. Ostro požuga kljunastim škodljivcem, ki so že sedeli na oparničnem grmu in tam matevžali. Pregleda slamnatega moža. V njegovem trebuhu zagleda celo vrabčja gnezda z jajčki, tam pa tam tudi že gole mladičke — bodoče matevžke. Strašno! S hudo mislijo se obrne gospodar domov. Pride mu na misel pesem o zajcu, ki je hodil na sosedov zeljnik zelje krast. Domov prišedši, se nič več ne pomišlja. Vzame puško dvocevko, nabaše obe cevi s svinčenim prosom, pripravi še več nabojev s tičjaki, spravi puško v omaro, da bi otroci ne mogli do nje. Prav zgodaj zjutraj, ko vrabci in vrane še niso bili vstali, se skrije gospodar s puško pod črešnjevo drevo med goščo in kamenje blizu njive. Vrabčja družba v slamnatem možu ga ni mogla videti, vrane pa so daleč proč spale po vejah visokih bukev in hrastov. Puško nameri proti straži — slamnatemu možu.

Ko se malo zdani, se začuje posamezni „živ!“ v srahovem trebuhu in na bližnjem oparničnem grmu. V trebuhu, bedrih, prsih slamnatega moža se kmalu oglasi vrabčje matevžanje in življanje. Nič zlega sluteč, zleti naglo gosta in velika jata vrabcev iz slamnatega stanovanja proti prosu. A v tej naglosti prileti vrabcem nasproti svinčeno proso s tolikšno silo in množino, da popada večina vrabcev mrtvih ali ranjenih na tla. Svinčeno zrnje prileti še drugič in tretjič iz puškine cevi v drugo vrabčjo jato, ki je bila iz strahu pozneje prihrumela iz slamnatega moža. Puška poka nadalje. Smrtonosno proso zadeva naravnost slamnatega moža, pokonča po trebuhu, bedrih in prsih skoraj ves vrabčji zarod.

Med padlimi vrabci je bil tudi oni, ki je trdil, da slamnati mož le žuga, a nič zlega ne stori, pozabivši na svarilo svojega starejšega tovariša, ki mu je bil povedal, da je nevaren ali opasen oni, ki postavi takšnega moža. Kolikor je bilo izmed vrabčje družbe ostalo zdravih matevžev, seve, so odleteli drugam zajtrka iskat. Vranam Pirnar ni mogel tako dobro posvetiti, kakor je vrabcem, ker so dovolj nezaupljive in ne preveč predrzne. Ko so bile zvedele, kaj se je zgodilo danes z vrabci, tega dne ni bilo nobene pogledat h koruzi.

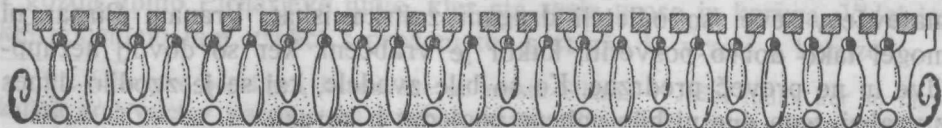
Mlade lisice letošnjega gnezda so se bile namenile iz Krokariče pogledat, kako so se naše jarice kaj poredile. Na potu k nam so bile danes našle polno mrtvih in ranjenih vrabcev blizu slamnatega moža na Prelogu.

„E, kakor nalašč nekaj izvrstnega za pod zobe,“ si lisičice povedo, pobero vrabce, jih nekaj poručajo — vseh niso mogle — druge pa odneso domov. Naše jarice in petelinčki pač niso slutili, kolikšna nevarnost jim je danes pretila. Ko bi vedele, kaj je prav, odslej ne bi hodile v Pirnarjev kozolec pšenico ali ajdo zobat Saj vrabci, ki jih je bil ta sosed postrelil, so danes marsikateri življenje rešili.

Na pomlad in čez poletje prihodnjega leta bodo vrabci-matevži, ki so letos srečno odšli svinčenemu prosu, vnovič mirno valili in izlegli številen zarod, da se ne bo mnogo poznalo, čeprav so bili njih starejši bratje in sestre na Pirnarjevi njivi pokošeni kakor Turki in Nemci pred strojnimi puškami v zadnji veliki vojni.

Nad proso, ki so ga naši nesrečni vrabiči tako temeljito varovali in zorili, so prišle takoj drugega dne najhujše sovražnice — ženjice in ga do tal požele. Podnevi so bili potem Pirnarjevi zložili na skednju prosene snope v kopico ali nasad. Zvečer po večerji se je začul s Pirnarjevega poda glasen klic: „Bale met, bale, para manjka!“ (To je: pridi met, pridi, para manjka.) Pirnarjevi so nocoj proso meli in klicali vaščane, naj jim pridejo pomagat. Proseni snop maneta dva menca, samo eden ga ne zmaguje, ker ti snopi so široki. Zato kličejo: para manjka, četudi ga ne.

Primož Pirnar je miren in postrežljiv sosed. Vsa vas ga spoštuje. Zato mu vaščanje vselej radi pomagajo, ako potrebuje njih pomoči. Prišel je bil tega večera tudi pomagat sosed iz bližnje vasi — Uhan z Rude. Z njim je prišla tudi hčerka Vandica, učenka in telovadka v naraščaju. Na proseni kopici je bila že našla učenke: Potočarjevo Martino, Novljanovo, Hudetovo Slavko in šolsko Šašo. Po kopici so prav veselo skakale, se na široko smejale, ko so menci proso meli. Spomnile so se pri tem Levstikove pesmi v šolski knjigi: „Oj prosena kaša — otročja paša!“ Teden pozneje je bila turščica dozorela. Pirnarjevi so jo pokrhal, zličkali, obesili sušit ob skednju. Vladko, domači učenec, ki je suhe stroke prav pridno ružil, se je večkrat pogladil po prsih in radostno vzkliknil: „Ali bodo dobri turščični žganci z mlekom!“

ERNEST ŠUŠTERŠIČ:

15. julij 1918.

(Poročilo iz dnevnika.)

obro jutro, gospon praporščak! Javljam, da ni nič novega pri nas, a v Dobravi so bili sinoči volkovi.“

„„Volkovi? Dosti?““

„Mnogo so jih videli. Raztrgale so mrcine več ovac.“

„„Kaj bi ne bilo mogoče vsaj enega ustreliti?““

„Vzel jih je mrak, Bog zna kje so že grdobe.“

„„Šujić, danes pojdem z vami na pregled. Skrijemo se v tistem gozdičku nad zaseljem. Pripravite kaj več ostrih nabojev in konserv.““

„Naboje in konzerve, da. Koliko nas ide?“

„„Pet bo menda dovolj z nama?““

„„Pet, da.““ Šujić se še obotavlja, se smeje malo v zadregi in kaže bele zobe pod črnimi brkami.“ „Vse smo že posušili, gospon praporščak,“ se oglasi naposled tiho, a zadnji besedi zategne tako otožno, da mu moram smeje se postreči. Čemu bi tudi ne vrlemu četovodji!

Stopim iz svoje sobice. Zgodnjé julijsko solnce sije najlepše, in zrak je poln vonja po dišečem zelišču, bujno poganjajočem v rdečkasti zemlji med skalovjem. Razgled je tako čist, da vidiš vsako zarezo, vsako čer Sv. Ilije, ki ogromen kraljuje nad nami, svojimi varovanci. Lepo taborimo sredi njegovega pobočja kakih 500 m visoko nad morjem. Na tej široki stopnici, zeleni in dobro obdelani, se počutimo kakor v njegovem naročju. Res, prava zelenica sredi sivih golih čeri! Raznovrstno cvetje v travi in šumeče žito na plodnih njivah! Skoraj pozabiš, da si v gorah, ako ne bi videl daleč pod seboj zareze, proti kateri se spuščajo v širokem, mogočnem polkrogu mrtvi gorski skladi na nasprotni strani. Veličasten pogled na ta prirodni ogromni amfiteater! In v tem so se vršile igre, kakršne v drugem nobenem nikoli! Stene so dajale stoteri jek, in ta jek odmeva še sedaj v srcih in se preliva v otožne srbske pesmi. Ej, ti ubogi potomec uboge raje!

Nizka, podolgasta naša hišica... Grem okolo nje, da pregledam dvojno žičnato ograjo, strelski jarek in obzidje z linami. Napotim se k razvalini enonadstropne kamenite orožniške postaje. Razbile so jo grane, in sedaj žalostno vise dolge železne vezi visoke stene. Tu so divjali silni boji Črnogorcev z Avstrijci. Blizu sem videl grob črnogorske

junakinje, ki je s strojnico redčila madjarski regiment, plezajoč po golih skalah, in te skale so bile krite potem z mrtvimi trupli.

Pri razvalinj je vodnjak in obokana klet, v kateri hranimo ročne granate. Vhod je deloma pokrit z dovolj debelimi železnimi vrati, ki so pa vendarle vsa preluknjana od šrapnelskih kroglic. Straža je tu zjutraj samo ena. Glej jo tam onkraj razvalin nad strmo škarpo! Prosto moštvo je že vse na delu. Nekateri kose krmo, drugi pero, snažijo itd.

Ko se vrnem, mi javi Šujić na dvorišču pred hišo, da je vse gotovo za odhod.

Za kordonsko postajo se vzpremo po stezi navzgor na novo cesto, ki so jo napravili avstrijski vojni delavci. A bila je strašno trda, kamenita cesta! Od nas je bila videti kakor pas, s katerim se je opasal sveti gromovnik Ilija. Radi jo zapustimo, rajši lezemo zopet po strmi stezi. Dobro se potimo pod puškami in brašnom, a želja ustreliti volka me žene naprej, najsi pripeka solnce. Še en ovinek — pokaže se na vrhu planica, na njej stoje tri hišice z nizkimi stajami za drobnico. Tik črnogorske meje smo. Tla so tu dobesedno pokrita z izstrelki iz pušk, z malimi in velikimi ter težkimi ovoji granat in šrapnelov. Avstrijci so hoteli tukaj prodreti na vsak način v Črno goro. Dragoceno so odkupili vsako ped zemlje, in več kot dovolj krvi je močilo kršna tla.

Pred prvo hišo stoji gospodinja.

„Kje imate moža?“ jo vprašam.

„Ej, umrl je.“

„Že dolgo?“

„Med vojno.“

„Padel?“

„Rajša bi videla. Umreti je moral tako, kot so umirali tu skoraj vsi moški: v Trebinju!“ Vzdihnila je, a jaz sem razumel. Trebinjske vislice! Avstrijski general! Nikdar ne boš pozabljen, prestrašno si divjal v teh krajih. Nedolžne in krive si vlačil na vislice, tebi je zadostovalo, da je bil osumljenec Srb. Od moških so ostali večinoma le mladoletni dečki.

Gospodinja nas povabi na kisló kozje mleko. Ko stopimo v sobo, zagledamo vojaka v naši uniformi.

„Na dopustu, kaj ne?“

„Na dopustu,“ odgovori zamolklo. Oči se mu svetijo kot žareča oglja, ko zre na nas petero prěko svoje skodelice.

Odložimo puške in posedemo, kjerkoli kdo more. Vsakemu donese gospodinja hladne pijače.

Jamemo pokušati, medtem pa pripoveduje Srbkinja, kako so polovili in odgnali avstrijski biriči njenega moža, sina in brata, ki se je

ravnokar vrnil iz Amerike. Drugega sina baš ni bilo doma in ta je utekel v nedostopne gore k četašem.

Čudovito, vsi smo slutili, da se bliža zadnja ura Avstriji. Zato smo govorili tako odkrito, kakor že o nečem preteklem. Jaz sem pravil, kako so tudi nas mučili Švabi vsepovsod.

Skodelice so prazne. Dvignemo se, a v tistem hipu se pojavijo na pragu trije krepki vojaki v avstrijskih oblekah.

„Videli smo vas, da ste šli v to gostoljubno hišo, pa smo prišli še mi semkaj,“ reče eden izmed njih.

„Kje so neki bili, da jih nismo opazili,“ pomislim. „In čemu imajo puške? No, mogoče so od kake sosedne kordonske postaje.“

Hočem vprašati, a Šujić pokaže na mene z glavo in pravi: „Ta je naš!“

„E, pa da čujete, kako zna govoriti po naše,“ dostavi gospodinja.

Vsi so se ozrli vame. Bolj resnih oči še nisem videl nikoli.

„Slišal sem, da ste jako dober človek. Vaši vojniki pomagajo ljudem, kjerkoli morejo, in ne branite jim. Bog vam povrni!“ Tisti, ki se je izmed novodošlih prvi oglasil, stopi k meni ter mi stisne roko.

„Ste li vi domačin?“

„Da — domačin.“

Jamem gospodinja povpraševati po volkovih.

„Strašno so se razpasli. Orožja ne smemo imeti, pa kaj bi tudi z njim same ženske,“ pravi gospodinja. Ide z nami vun in nam pokaže, kje so zverine trgale drobnico.

Pred hišo stoji mlad vojak in napeto zre proti cesti v dolino. „Ti v hiši imajo stražo,“ pomislim. „Šujić, hajde!“

Gremo skozi gozdič redkih borovcev, na vrhnem robu se skrijemo v skalno votlino in oprezujemo. Pod nami se pase nekoliko stotin ovac in koz. Brezskrbno mulijo travo in plezajo po skalah, kakor da so že pozabile na strašne trenutke.

„Šujić, glej jih — četaše,“ rečem tiho.

„E, pa naj bodo, kaj smo mi Švabe?“

„Oho, spredaj gre tisti, kj mi je dal roko v hiši. So že na meji. Ali večkrat prihajajo semkaj iz Črne gore?“

„Da ste vi kak avstrijski orožnik ali pa Švaba, bi že davno padli, razumete! Ko smo lezli sem gor, bi nas lahko postrelil kakor zajce. E, jaz sem jih opazil, kje so bili.“ Tak je bil Šujićev odgovor.

Mnogo sem čul o črnogorskih četaših, kako so plačevali milo za drago, kar so izvršili avstrijski biriči in višji poveljniki.

Tam jih gre sedaj nekaj lepo po odkriti stezi. Kakor na dlani so, lahko jih postrelimo, če hočemo. — Čuj, mladega četaša!

Durmitore visoka planino!

Iz tebe mi tri sunca granuše:

jedno sunce stari svat od svata,

drugo sunce prvijenac s kumom,

treće sunce djever in djevojka.

Koje sunce stari svat od svata,

to je sunce svate ogrinjalo;

koje sunce prvijenac s kumom,

to je sunce kolo ogrijalo;

koje sunce djever i djevojka,

to Jovovę dvore ogrijalo.

Odšli so, izginili so četaši. Zopet se oglasi pesem, pasurica pod namj poje: Durmitore visoka planino! Tiho sedimo, poslušamo.

„Teško nam je vojnikom,“ reče Šujić, ko utihne pesem. Njegov obraz je resen, skoraj žalosten. Vedel sem, koliko trpi ta Srb. Zdavnaj bi že bil pri četaših, a zaradi njegovega bega bi morala trpeti deca in žena tam v Bosni.

„Potrpimo še malo. Kmalu bo bolje,“ ga tolažim kakor že večkrat.

„Mislim tudi jaz tako. E, lesa imam sedaj dosti. Bom pa še dalje delal čebriče, žlice in škafe.“

„Vso okolico zalagata z Jovom s to robo. Ženske vama morajo biti hvaležne.“

„Res, saj ko so se vrnile z Ogrskega, kjer so bile internirane, so našle sicer hišice popravljene, a povsem prazne.“

Tam spodaj poje zopet pastirica:

Zaspala Joka kod stada,

savi se soko sa grada,

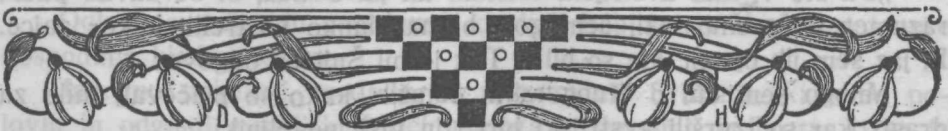
nasu joj zlata u njedra.

Kada se Joka prenula,

sama se sebe čudila,

otkud joj zlato u njedru.

Tiho sedimo in poslušamo. Dragi obrazi naših svojcev se nam prikazujejo. Bori šume ...

PRI ROČNEM DELU

UTVA:

Ujeti strah.

Vesela povest.

Seveda naslov te seveda resnične zgodbe je tako zagoneten in skrivnosten, da bi se marsikomu že ob tem lasje naježili, če bi ne bili dandanes ljudje že bolj pogumni in drzni, kakor nekdanj v času rogličkov in žemljic (pet za desetico in ena po vrhu) niso bili. Vojna in vojni kruh in ovseni riž in še marsikaj drugega je ljudi tako izpremenilo, da poznajo strah le še pred temi poslednjimi imeni.

V času rogličkov in podobnih zakuskov, ki se jih je dobilo v vseh oblikah, pa ni bilo tako. Takrat je bil strah vse bolj lep in tajinstven, in vsak človek si je to stvar, ki je sicer brez duše in telesa, ustvarjal drugače, to je po svoji več ali manj razviti domišljiji. Neke vrste strah je na primer navpičen kol, ki ima na gornjem koncu raztrgan klobuk, razcefran jopič in na rokah pošvedrane in razdejane črevlje. Ta strah je bolj ptičje vrste. Imamo pa tudi zajčje strahove, ki so seveda bolj nedolžni, kakršni pač zadostujejo za zajčke, da se zelnikov preveč ne boje. Strah kmetiških otrok je navadno v hiši na polici in je hitro pri rokah, če je treba koga krotiti. To so bolj navadni strahovi, te lahko primemo. Potem imamo pa še druge strahove, ki so bolj votli na sredi in prazni okrog kraja. Ti strahovi bivajo po starih gradovih, pokopališčih, na križpotih, v brlogih, duplih in stolpih in pa v — človeških možganih.

O posebne vrste strahu pa vam pove pričujoča zgodba.

Bilo je o počitnicah. Gospod Korajžel in njegova gospa sta pobrala svoja šila in kopita, jih naložila v potne kovčege, te naložila na voz in odpeljala sta se s svojo malo hčerko Buško na počitnice med prelepe gorenjske hribe in gore. V stari kmetiški hiši, na prijaznem holmu, s prelepo okolico sta imela najeto stanovanje. Na prijaznih malih oknih so vreli in kipeli rdeči naglji, je dehtel roženkravt in rožmarin, so žarele ognjenordeče belagonije. Pred hišo se je razprostiral prijazen vrt z mehko žametno travo, na desno navkreber je držala z drobnim peskom posuta steza k skednju, ki se je naslanjal ob hišo.

Hiša sama, polna zgodovine svojih pre mnogih lastnikov, stoječa sredi divjelepe okolice, v skrivnostnem gorskem miru, je dražila sama na sebi, kakor je bila, človeško domišljijo. Vonja trohnobe, ki je dihal od stene in podov, ni mogel zadušiti vonj cvetja, niti ga niso mogli pre-

gnati solnčni žarki, katerim so bila okna na stežaj odprta. Starinske postelje in skrinje, črviva hrastova miza in klop ob veliki peči — vse to je dihalo svoj posebni vonj in polnilo ozračje s skrivnostno naslado.

50 Korajžlovim je to ugajalo. Korajžlovim, ki so stikali po zgodovini starih predmetov, katerim je vsaka stoletna skrinja pripovedovala davne zgodbe svojih lastnikov in lastnic, Korajžlovim, ki so takorekoč videli v vsaki manjši ali večji črvivi luknjici hrastove mize zgodbe davno minulih dni.

60 Tisti dan so bili prispeli sredi popoldneva na Holm, kakor se je rekalo ondi od pamtiveka. Stara Urša, živa zgodovinarica, ki je upravljala med letom gospodinjstvo in gospodarstvo, edina in poslednja dedinja Holmovine, jih je slovesno sprejela s kurjo juho, z rezanci, dušenim krompirjem in prisiljenim zeljem. Po stari navadi je posedala pri njih in jim pripovedovala to in ono. Nje niso zanimale mestne novice in je rajša pripovedovala nego poslušala. Ko so prihajali Korajžlovi vsako leto na letovanje tja, tedaj se je izgovorila in izklepetala za vse leto. Najprej seveda o trdi ali ugodni zimi, manj ali več deževni pomladi, kakršna je pač bila, ter o tem in onem iz sedanjega časa. Polagoma pa je prešla na svoj najljubši predmet, na zgodovino svoje rojstne hiše, ki je — kakor je ona trdila — bila v davnih časih, ko je še praded njenega pradedu tod gospodaril, pravzaprav majhna graščina v primeri s kmetiškimi bajtami, ki so se skrivale pod Holmom v dolini med tepkami in orehi.

70 Praded je bil širokopleči, orjaški Urh. Vsa okolica se ga je bala. Oderuh in skopuh, da malo takih. Že takrat so govorili pošteni ljudje, da pojde Holmovina, če je Bog pravičen, rakom žvižgat. Da so prav trdili, se vidi dandanes povsod, kamor človek po hiši pogleda. Podi so trhli, strešna bruna za nič, toliko da se streha ne sesuje. Vse črvivo in trohnočno. Drugače ne more biti, ker je tako usojeno. Izvršiti se mora nad Holmovino sodba božja, kakor jo je zaslužil oderuški Urh, ki je tako skoparil, da so mu tri žene po vrsti od vsega hudega umrle na jetiki. Vse tri so mu pustile le enega sina, ki je komaj toliko dočakal, da je dobil sina, potem je pa legel in umrl tudi on. Seveda je Bog starega tudi že poklical k sebi. Miru pa še dandanes ni. Še vedno stika njegov duh okrog hiše. Ponoči ga sliši Urša. Zdaj vrta po vratih, sedaj na klopih in zopet po skrinji, časih na raznih krajih hkrati, tako da Urša ne more spati. Posebno hudo je ob kvatrih. Takrat mora luč goreti vso noč. Še do njene postelje si upa, čeprav jo vsako noč poškropi z blagoslovljeno vodo. Zdaj poškreblja pri zglavju, zdaj pri znožju, zdaj na desni, zdaj na levi strani, da je Urša časih vsa potna od groze. Pa tudi okrog hiše ne da miru. Časih se sliši, kakor da s težavo vlači vrečo na skedenj. Hodi po stopnicah, kot bi krastača skakala po njih: lop, cop, lop. Kdaj

bi že Urša Holmovino prodala, ko bi jo kdo hotel kupiti! A je nihče noče. Nihče, ker vsak ve, da ji je sojena poguba. Nihče je ne spravi več na noge. Tako je in drugače ne more biti, ker je prokletstvo na njej.

Tako in enako je govorila Urša. Od prvega pradedaja je prišla na drugega in potem na deda, dokler ni srečno dospela do sedanjosti in kazala s turobnim usmevom na vidne znake propasti svoje rodne hiše, kamor so jo pritirali brezbožni pradedje.

Korajžlovi so se vkljub strahotni zgodovini Holmovine ondi udobno utaborili. Spokojni mir in osvežujoč zrak jim je likal od mestnega hrupa in pehanja razdejane živce. Mala Buška se je vse popoldne podila za metuljčki, trgala cvetje ter trgovala sama s seboj z nezrelim sadjem, ki je ležalo na vrtu, kakor je to videla pri branjevkah v mestu.

Pokojno je legel mrak na zemljo. Korajžlovi so sedeli pred hišo. — Opazovali so, kako so se prižigale zvezde druga za drugo, kakor so se najprej gore, potem griči pogrezali v temo. Od fare je zazvonilo Zdravo Marijo. Urša pa je v kuhinji važno rožljala s krožniki in namiznim orodjem, prijeten vonj masla in pečene piške je prihajal od ondi.

Toda prišla je noč!

Gluha tišina je vladala vseokrog. Urša in dekla Špela sta že ugasnili luč v pritličju. Zamolklo in čedalje tiše je zamiralo njuno mrmranje, ko sta molili rožni venec, dokler ni vse utihnilo.

Korajžlovi so bili v svoji izbi. Tudi oni so se pripravljali k počitku. Mala Buška je še s svojo malo kositrno škropilnico, ki jo je nalašč prinesla s seboj, zalila rože ter jo nazadnje prazno postavila v kot ob oknu.

Kmalu so bili vsi v postelji. Mala Buška, prevzeta od dnevnih dogodkov, od vožnje in gorskega zraka, je takoj zaspala. Korajžlova gospa je sama odmolila skupno večerno molitvico ob Buškini postelji ter speče dete prekrižala. Gospod Korajžel je takoj zaspal, kakor se spodobi človeku, ki ima mirno vest in nič nepotrebnih skrbi. Gospa Korajžlova pa se je časek borila s spancem, poslušajoč, če bi se mala kaj ne obračala v spanju, ako se je bila kaka bolha pritepla k njej. Toda vse je bilo mirno. Oddaleč je šumel potoček v svoji strugi ter končno zazibal v polspanec tudi budno in skrbno Korajžlovko. —

„Dr—dr—dr—rsk—rsk—rsk!“ je zašumelo v tišino. Korajžlovka je planila pokonci. Dolg pramen mesečine je ležal po sobi ter se vlekel do peči. Toda vse tiho. Korajžel je enakomerno smrčal. Otrok je enakomerno dihal v zdravem spanju.

„Kaj je to bilo?“ pomisli Korajžlovka in leže nazaj ter zamiži.

„Dr—dr—dr—rsk—rsk!“ se oglasi zopet. Korajžlovki je zastala sapa. Topo strmeč v poltemo, je prisluškovala. Dolgo ni bilo nič, in že

jo je mamil spanec. Tedaj se pa spet ostro oglasi: „Dr—drr—drrr—rsk!“
„Korajžel!“ plane Korajžlovka pokonci. „Korajžel, poslušaj, kaj je to!“

„Urh!“ zagodrnja on v spanju.

„Korajžel! Slišiš,“ javka pridušeno Korajžlovka, „poslušaj, kaj je to?“

Počasi se je mož zdrnil iz prvega spanja ter posluhnil. Bilo je vse tiho. „Nič ni,“ pravi Korajžel, „kaj naj bi bilo? Zdelo se ti je. Spi, spi!“ in že je zaspal.

Čez hipec pa se oglasi zopet: „Dr—drr—drrr—rsk—rsk!“

„Buzarona!“ plane Korajžel in zabuli v noč.

„No, vidiš, da je nekaj,“ pravi pritajeno Korajžlovka.

„Ču—uk, ču—uk!“ se oglasi z vrta.

„Dr, drr, drrr—rrsk!“ —

„Prvo je skovir,“ pravi Korajžel, „tega poznam že od lani. A drugo?“

„Urh vreče v skedenj vlačí,“ pravi ona.

„Ne, zdi se, kot bi vozil voziček,“ in spet sta molče poslušala. Nekaj časa vse tiho, potem pa zopet enakomerno kakor doslej.

„Nekdo voziček vozi k skednju, pa mu vselej zdrkne nazaj!“

„Da se ne čuje stopinj!“ se čudi Korajžel.

„Če je duh, kako?“ dahne Korajžlovka.

Tiho sta vstala in se tipaje splazila do okna ter zabodla oči v temo. Luna se je skrila za oblake in ničesar ni bilo videti. Nekaj časa je bilo vse tiho. Pridržavala sta sapo, oči so jima izstopile in lahen drget jima je stresal telo, odeto v tanke nočne dopetače.

Korajžlu so se zježili lasje! Ona se ga je tesno oklenila, brez besed sta strmela v noč.

„Dr—drr—drrr—rrsk!“

„Lepo te prosim, prižgi!“ zaprosi Korajžlovka.

Drgetaje sta se dotipala do postelje. Korajžel je poiskal užigalice in prižgal luč. Sedla sta na posteljo in poslušala. S svetlobo jima je izginila tudi bojazen in smeje sta se pogledala.

Dolgo časa je bilo vse tiho, in že sta se pripravljala spat.

„Luč privijem, pa zaspiva! Sedaj da mir, luči se boji,“ pravi mož.

Tedaj se pa prav od blizu začuje oster „drrr—rrsk!“

Mahoma sta bila Korajžlova na nogah.

„Saj je bilo tukaj v sobi!“ Mož in žena sta se gledala vsa bleda in plašna.

„Drrrr—rrrrsk!“ — — —

Zmagonosno plane Korajžel v kot k oknu, kjer je stala maša kosi-trna Buškina škropilnica. Zagrabi jo in prinese k luči.

„Sedaj ga imam!“ vzklikne Korajžel veselo.

V škropilnici na dnu je lezel za pšenično zrno velik hrošček in se žurno potuhnil. Korajžel je postavil škropilnico na mizo, in oba sta tiho strmela vanjo. Čez nekaj časa se je hrošček ojunačil in začel lezti počasi navzgor proti robu, da bi ušel iz neprijetne ječe, kamor je slučajno padel. Lezel je in lezel in bil je že skoraj na robu, kjer bi lahko razprostrl krila in odfrčal. Preden pa se je to zgodilo, je zdrsnil in „dr—dr—dr—rsk!“ — je hrošček ležal na dnu škropilnice in zopet počasi pričel lezti navzgor. Tako se je ta igra ponavljala že nekaj ur. Korajžel je vzel škropilnico in stresel iz nje zkozi okno nesrečnega jetnika, kjer mu je v rosni travi sredi gluhe, temne noči zasijala zopet zlata svoboda.

Ko sta Korajžel in Koražlovka legla in upihnila luč in se ni čulo nič drugega, nego šum potoka in enakomerno dihanje spečega otroka, ki ga ta nočna komedija ni zbudila, je pomislila Koražlovka:

„Morda pa je bil vendar nesrečni Urh v podobi drobnega hrošča, da se spokori za svoje grehe! . . .“

Slovanska.

*Slovanski rod, ti velik, silen,
bogat, čestit si, plemenit,
ki v miru ti in trdem boju
srca je vselej čut odkrit!*

*Slovanska zemlja, ljuba, lepa,
usa sreča v tebi je, radost,
saj sinov tvojih roka pridna
povsod ustvarja ti blagost.*

*Slovanski jezik, govor sladki,
glasiš se čislán širom v svet;
naj bo, kdor rod, zemljó in jezik
slovanski zataji — proklet!*

Andrej Rapè.

Molitev.

*O, Bog mogočni nad oblaki,
ki vseh svetov si gospodar,
velj mogočna volja Tvoja:
„Za vse pravico dal sem v dar!“*

*Ti, ki si zvezal roke smrti,
o, ne razveži spet ji rok;
Ti veli z vsemogočno voljo:
„Zdaj zadnji bil je smrtni stok!“*

*Naj luč, življenje, sreča nova
blesti se spet po vseh doméh;
ljubezni zarja naj zasije
po naših logih in vrteh.*

*Naj spet po temnih cestah naših
svit solнца svoj razlije čar:
o, pridi k nam kraljestvo Tvoje,
pravico narodu daj v dar!*

Andrej Rapè.

VILKO MAZI:

Svoboda in sužnost.

tiča sem videl, ki je smuknil iz kletke. Veselo je zaprhutal s kriki in odletel — v svobodo. Krmili so ga bili s tečnim zrnjem in mu nalivali sveže vode. Vsega je bilo v izobilju. Nobenega pomanjkanja, nobene skrbi. Nobene? O, pač! Bila je skrb, ena sama skrb, ki je prepila vse dobrote. Skrb vseh skrbi, zapisana v kri in mozeg — skrb za svobodo. Noč in dan je kljuvala in ni odnehala nikoli. Pa da je bila kletka še tako lepa in polna, bi ne zasenčila te

skrbi.

Nikoli? —

Videl sem tudi ptiča, ki se je pri odprtih oknih lovil po sobi. Peruti mu niso več poznale zamaha v svobodo. Odnesele so ga nazaj v kletko — v sužnost, ki je v njej naposled klavrno poginil.

Seme je padlo v zemljo. Pognalo pa je iz sebe kalj k solncu — v svobodo. Vsako seme? — Samo zdravo! Slabotno in bolno pa ni vredno solnca, zato segnije v temi, v sužnosti.

Izpod skalovja je prižuborel studenec. Prehitevali so se mu curki, zakaj tesno jim je bilo v gori, na sužni poti. Zdaj ni več tesnobe, ko so se prebili na solnce in veselo se razlivajo — v svobodo.

Pa sem videl studenec, ki se je bil komaj razlil pod solnce in je že hitel k zevajoči rupi, da ga je pogoltnila. Iz sužnosti rojen, se je vrnil v sužnost, ker mu ni bilo do svobode.

Kogar pa je premagala sužnost, ni bil nikoli vreden svobode. Zakaj svoboda je luč življenja. In komur ni do te luči, ga po pravici ugonobi tema sužnosti.

Svoboda je kakor morje — na vse strani drže ravna pota.

Svoboda je kakor zvezda — na vse strani lijejo jasni prameni.

Kako bi bilo šele človeku, ko bi ne imel svobode? Kako bi bilo njemu, ki je več nego studenec, več nego seme, več nego ptič, ki je krona stvarstva, ker ne čuti samo, ampak tudi misli? — Kako bi bilo narodu brez svobode?

Ne vprašaj, kako bi bilo, zakaj bilo je že! Tisoč let je trpel naš narod v strašnem robstvu. Tisoč let je nosil težke verige suženstva. Tisoč let se je boril s temo zatiranja in ponižanja. Trpel je in je pretrpel. Nosil je in je prenesel. Boril se je in je zmagal. Zmagal pa je, ker je bil zdrav in močan. Prenesel je pezo sužnosti, ker ga je navdajalo trdno upanje v svobodno bodočnost. Pretrpel je bolesti, ker je veroval v svojo staro pravdo.

Dolgih in strašnih tisoč let je nosil naš narod jarem tujega gospodarstva. Ali ves narod? — Bilo je tudi mnogo izdajic. Prodajali so svoje brate za umazano plačilo. Poljubljali so trinogom roke, ki so zato tem pogumnejše udrihale po trpečih bratih. V večni sramoti naj ostanejo njih imena na vekomaj! —

Svobodni smo, bratje! Kakor da je bilo teh tisoč let težka bolezen. Ali preboleli smo jo — iz lastne moči. Že sama misel, da bi hoteli to svojo lastno, tako težko preizkušeno moč še kdaj položiti na tehtnico, bi bila blazna. Nikoli več! Bratje, prisegli smo! Prisegli smo iz spoznanja, da je svoboda kakor zdravje. Čuvajmo in spoštujmo jo nad vse! Krepimo v svobodi svojo moč, in čudeži bodo rasli iz naroda! —

Še sem živ!

Čiv, čiv, čiv,
še sem živ!

Ni me vzela dolga zima,
ki za ptiče piče nima.

Čiv, čiv, čiv,
še sem živ!

Mačka zvita ni me snela,
zanka zvita ne ujela.

Čiv, čiv, čiv,
še sem živ!

Zdaj se sušec topli smeje,
solnce suknjico mi greje.

Čiv, čiv, čiv,
še sem živ!

Več ne bom zdaj zrnja zmikal,
se med kurami potikaj.

Več požrešni me kokot
zdaj ne bo podil pavsod.

Čiv, čiv, čiv,
še sem živ!

Strigel več ne bo peruti
mi pastir sirovi, kruti.

Čiv, čiv, čiv,
še sem živ!

Zdaj na polje poletim,
tam družico si dobim
in pod božjim solncem, čiv,
vekomaj bom živ!

Utva.

Vrbinje.

Ali si gizdavo, mlado vrbinje!
Ves dan gledaš v valove se sinje,
samo se sebi priklanjaš
in sanjaš.

Komaj se vigred željena zazna,
mačic srebrnih že plašček ti da.

Prinese sveti Jurij tenčico novó,
kot vodno kraljico pokrije te z njo.

In živih draguljev natrese vse čez
z rokó bogato pa solnčni ti kres.

Biseri živi — so drobni polžiči,
korale rdeče — božji voliči.

Ali si gizdavo, mlado vrbinje!
Ves dan gledaš v valove se sinje,
samo se sebi priklanjaš
in sanjaš...

Utva.

TONE SELIŠKAR:

Morje plaka.

Osebe: Slovenija. — Gorica. — Istra. — Dalmacija.
Jetnik. — Osveta.

Stene odra so prevlečene z narodnimi zastavami. Na sredi stoji precej visok steber, na katerem je slika Jadranskega morja (Dalmatinske obali). Steber je prevlečen s črnim ovojem. Pod ovojem pa je steber ovit z bršljanom in z rožami. Pred stebrom kleči Slovenija (starka), na levi strani stoji jetnik, poleg njega Dalmacija. Pred starko Istra, poleg nje pa Gorica.

Ko se zastor dvigne, je nekaj časa vse tiho. Osebe so obrnjene proti starki.

Slovenija (z žalostnim glasom):

Oj, veter tožni, veter dobro znani,
od ravnih njiv, poljan prostranih,
od strmih gor in senčnih gozdov —
od bratov srečnih in svobodnih!
Poglej na žalost in na deco mojo,
poglej te solze in verige tesne —
in morje naše, tiho plakajoče!

Gorica:

In brda naša vinska pokončana,
vasice strte, kroginkrog požgane!
Gorico našo tožno, razstreljeno!
Oj, veter, ali si gorje že videl
tako veliko kot pri nas je?
In te grobove naših mučenikov —
Goriško našo — vdovo zapuščeno?

Istra:

In skale sive, naša mesta,
to žalno Istro, bedni narod!
Si videl kdaj, da rod trepeče
v nasilju tujcev, lačnih naše zemlje?

Zbor:

Ojoj! Gorje, gorje!

Dalmacija:

In Reko našo, biser dragoceni,
Dalmacijo in južno solnce,

ki koplje tam se v morskih valih,
otoke naše blagodarne —
v Jadranu sinjem ladje zibajoče? —
In morje plaka, narod stoče,
po svoji zemlji bridko joče.

Zbor:

Gorje nad našo domovino,
gorje nad rodом in nad morjem,
gorje neznosno — črna žalost . . .

Jetnik:

Ah, kako so tesni ti okovi,
da roka krvavi, srce umira
v zaporih temnih in v zidovju mrtvem
na slamj borni, vlažni, gnili,
od svojcev daleč, daleč tam v tujini.
Zakaj vse to? Saj nismo hudodelci,
da nas love in gonijo umirat!
Svobodo so nam vzeli — našo srečo
in naša mesta, naše morje . . .
Pa še ni sita laška kača,
še plazi se in sika kakor zlobna,
ki brez srca je, vere in poštenja!
Oj, majka tožna, ti le plakaj
in toči solze po sinovih!
In narod ves naj k Bogu moli,
da se zasveti tam ob meji
svoboda in osveta strašna,
svoboda lepa — naše hrepenenje!

Zbor:

Svoboda lepa — naše hrepenenje

(Za oknom se prižge mogočna luč, da pada svit na morje.)

Slovenija:

Kaj vidim? — Oj, to solnce je,
to ljubo, naše južno solnce,
ki koplje se v morja globini! —
Pozdravljeno, pozdravljeno!
O, glej, kako ljubó pošilja
nebeške, zlate žarke z neba

na nas, na morje in na brda,
na vso to zemljo — našo domovino!
Kako je toplo v srcih naših,
ko zremo te v nebes višavah,
kot da bi čuli pesem sladko,
oj, pesem rajsko, pesem o svobodi!
(V tem trenutku stopi na oder Osveta.)

Zbor:

Glej, majka, glej! Kdo prišel je
v svetlobi sinji v našo žalost?

Osveta:

Mir z vami, majka, in ti, deca!
Trpljenje vaše in gorje neznosno
privedlo me je k vam,
da vam izpijem solze bridke,
da vam prinesem zemlje in domove,
očete, brate in sinove;
da vam povrnem srečo izgubljeno,
Jadran slovanski, vašo zemljo sveto,
da vam prinesem vaše hrepenenje,
slovansko pesem in svobodo zlato!

Slovenija:

Kaj čujem?
Da nam izpiješ solze grenke?

Gorica:

Da, majka! In zemljó nam vrne našo!

Istra:

In brate naše, hčere in sinove!

Dalmacija:

Joj, majka, in morjé Jadransko
in pesem sladko in svobodo zlato!

Slovenija:

Resnično? Ali niso sanje?
Saj zdi se mi, da čujem sladke melodije,
iz zlatih strun vzbujene...

Povej mi, kdo si, ki darove nam prinašaš,
vse te darove krasne kakor rajske sanje?
Mordà poslanik božji si,
mordà junak mogočni — dej, povej!

Zbor:

Dej, povej, povej!

Osveta:

Poslanik nisem, tudi ne junak mogočni!
A znaj ti, majka in ti, deca moja,
da moja je oblast strašnejša
kot vseh junakov vaše zemlje,
kot kraljev vseh od vsega sveta:
Jaz sem Osveta vaša — tiho zaželena,
ki dajem moč, da se zdrobe okovi,
ki vam prinašam mir — svobodo zlato!

(Izgine.)

Slovenija:

Deca, deca, ali sanjam?

Jetnik:

Ne sanjaš majka, glej, roké —
zdaj proste so, da planem na sovraga!

Slovenija:

Joj, sinko — ti si prost! — To niso sanje?

Zbor:

Ne, majka, niso sanje, zlata je resnica!

Slovenija:

Li res? To niso sanje prazne?

Nič več ni žalosti mi v duši?

Nič več ni solz v očesu trudnem?

Oj, deca, deca, zdaj od sreče plakam!

Zbor:

Zdaj odrešenje pride kmalu

in z njim svoboda zlata!

Zato le plakaj, plakaj v sreči,

ti majka naša — lepa domovina!

V SAMOSTANU

TONE KOSEM:

Zlata pomlad.

čistem solnčnem sijaju so se objemali nad holmom, nad nizko sivo hišico krožeč, mehki pomladanski oblaki.

Belolas starček je stopil iz hišice; do pasu mu je bila košata brada, vele roke so mu podrhtevale ob životu; ozrl se je proti nebu, globoko je potegnil vase sveži zrak, nasičen z vonjem vijolic, potem pa je zavrtel v vratih ključ in se napotil po holmu navzdol.

Zemlja se je dramila iz zimskega spanja. Povsod je kopnel sneg; posebno naglo pa je plahnela njegova odeja na prisojnih krajih, kjer je izpod tankih, topečih se belih plasti že pozdravljalo sveže zelenje mlaje trave. Nič ni lepšega kakor to prvo prebujanje prirode, ko se človeku zdi, da sliši pritajeno razgibavanje zemlje iz spanja v življenje, ko se bilka za bilko vzravna iz svoje dolge leže pod snegom in od žlahtnega soka slehrno drevo utriplje, tako da skorja napojenih vej poka in se na vseh koncih kopiči rosno popje, že ob rojstvu koprneče po dehtečem cvetju.

Starček se je zadovoljno razgledaval po vstajajoči prirodi in hodil urno s svojimi tresočimi nogami, šepetaje si spotoma:

„Nič se ne boj, Milena, srček moj! Kakor tem drevesom na livadi — tako tudi tebi vcvete pomlad, zlata pomlad . . . Polna sladkih šmarnic bodo tvoja mlada pota . . . Hoj, kako toplo je danes solnce! Pa — tam je že gaj! . . . Kmalu bom pri svojih prijateljčkih . . .“

V tihem gaju, kjer se je izmed temnozelenih smrečine lesketala vrsta belih brez — tam so ga čakali. Troje jih je bilo. Kraj bistrega studenca, na mokri zeleni ruši stoječi, so bili kakor troje prelestnih Vil. ki se, pravkar okopane v sveži kopeli, zdaj posvetujejo, kam bi krenile v vseprostrano gozdno kraljestvo. Takoj so ga spoznali — svojega starega obiskovalca. In sladko so se mu nasmehnili in mu zabingljali s svojimi snežnobelimi glavicami v pozdrav, vsi trije mladi in veseli, od sočnega življenja prekipevajoči, pogledali so ga toplo, komaj da so jih bile njegove oči radostno pozdravile.

„Pozdravljeni, zvončki!“

„Pozdravljen, človek!“ — so mu odzdravili s svojimi belimi smehljaji. „A kje imaš danes Mileno, hčerko svojo?“

Starčku so zadrhtela ustna.

„Poslušajte me, dragi moji: Milena mi je sinoči zbolela... težko zbolela... in še sedaj leži... ubožica... Tako zdrava, živahna, vesela in poskočna je bila zmerom — sedaj pa ne more nikamor, od žalosti ji tekó solze po licih... Kdo naj jo ozdravi? Zdravnika v človeški podobi ni zanjo. Ali jaz vem zanjo drugačnega zdravnika: ponoči v sanjah ga je imenovala Milena sama in ga klicala na pomoč...“

Zvončkji so dvignili glave.

„Kdo in kakšen naj bi bil ta njen zdravnik?“

„Ta zdravnik bi moral najprvo sam umreti, šele potem bo lahko zdravil; njegova smrt bo Milenino ozdravljenje. — Zvončki, dragi moji — kdo izmed vas bi hotel žrtvovati svoje življenje za Milenino ozdravljenje?“

Beli in sočni, mladega življenja polni, so se zvončki tedaj vsi hkrati spogledali.

„Mi naj bi bili njeni zdravniki?“

„Vi. Ne vsi — zadostoval bi samo eden izmed vas!“

Iznova so se spogledali.

In rekel je prvi:

„Utrgaj mene, človek; naj bom jaz Milenin zdravnik!... Samo prej bi se še rad naužil solčnih žarkov, teh gorkih pomladanskih žarkov: nikoli še nisem videl solnca, nikoli še ni pogledalo njegovo zlato oko name... Toliko še počakaj, človek, da se vsaj enkrat v življenju naužijem solčnih žarkov — potem pa me te odtrgaj, da bo moja smrt Milenino ozdravljenje...“

— Drugi je rekel:

„Jaz si ne želim solčnih žarkov — zadovoljen sem s senco, v kateri živim! Ali rad bi, da bi že enkrat zažgoled slavec tukaj v gošči, da bi slišal njegovo sladko petje... Nikoli še nisem slišal slavca, nikoli še njegovega rajsko lepega petja... Toliko še počakaj, človek, da se vsaj enkrat v življenju naužijem slavčevih milih glasov — potem me pa le vzemi s seboj in rad bom Milenin zdravnik...“

Tretji pa je rekel:

„Čemu živim? Ali živim zato, da bi se grel v solčnih žarkih, ali zato, da bi poslušal slavčevo žgoljenje?!... Čemu mi je dal Bog življenje, priklival me iz zemlje, da se smehljam sedaj bel in visok in bingljajoč kraj tega studenca?... Ti, človek, ti si gospodar na zemlji — tvoj sem; naredi z menoj, kar hočeš! In če je treba moje smrti, umori me! — Tako rad sem zdravnik tvoje hčerke Milene... Škoda vsake minute odlašanja, če postane moja smrt njena rešitev!“

Starčku so se orosile oči; sklonil se je, in preden je tretji zvonček utrgal, ga je hvaležno pobožal.

„Pa bodi ti Milenin zdravnik, ti najmlajši, najlepši!... O, ne boj se smrti, zakaj iz nje se boš prebudil v novo, svetlejšo življenje!...“

In z utrzanim zvončkom je hitel starček iz gaja, stopal je urno po ozki, beli stezi navzgor na holm, kjer so so v solncu svetila okna sive hišice. Mirno je počival mrtvi zvonček v starčkovem naročju; starčku je bilo, kakor da nese mrtvega belega angelčka...

V Milenini spalnici so drgetale pod stropom in po stenah vijoličaste sence, se raztezale in krčile, izpreminjale vsak hip svojo barvo, se mahoma zvile v ogromen, bleščeč, sredi spalnice proti stropu kipeč prelesten šopek, iz katerega so se smehljali dolgi beli zvončki — šopek tako dehteč in bajnolep, ki pa se je hipoma zrušil — in zopet so se plazile po stenah navzgor le samo sence, rumenkaste in rdečkaste, zelenkaste in mavričaste, lazile trudno kvišku, omagovale in padale in vzdihovale. Iz za zavese na oknu je silil svetel trak solčnih žarkov — kakor veder, jasen otroški obrazek — se posmehljaval poredno s svojimi zlatimi zobčki neumnim sencam na stenah, z iskrecimi se očmi je pobliskal semtertja, po mizi, po omari, po stari stenski uri, priplesal je poskočno do Milenine postelje, ze zavihтел nanjo in počenil tik mehkega zglavja, da je mladi bolnici lahko nemoteno ovil njeno desnico, ki je bela in vroča počivala na odeji. Milena je sanjala z napol odprtimi očmi; šele ko je odprl starček vrata in vstopil hrupoma, se je zgenila in vzdramila; iz polmraka se je svetil njen obraz kakor izklesan iz mramorja.

Starčku so žarela lica od veselja.

„Milena, otrok moj zlati, veseli se, zakaj tvoja želja se je izpolnila!“

In položil ji je zvonček v naročje.

Milena je gledala, dolgo časa je gledala prinešeni ji zvonček; pa so se ji zableščale oči, smehljaj ji je zaokrožil lica, iztegnila je desnico, prijala je zvonček in ga je nesla k ustnom.

„Saj si res to ti, moj dragi... Nisem te klicala zaman, nisem zaman hrepenela po tebi... Sedaj mi je lažje, samo da si ti pri meni, ljubček moj miljeni!...“

Tako je rekla in je zvonček gorko poljubila.

Tistikrat se je zgodilo čudo. Zvonček je v Milenini desnici hipoma oživel. Milena je od veselja zavrnila, oči so ji zaigrale, lica zaplamtela kakor v ognju. Planila je iz postelje, čudežno ozdravljena, zaplesala je z oživelim sladkim zvončkom na cvetočih prsni in je plesala in vriskala in prepevala ves dan in še pozno v noč, v veselju in smehu vsa bleščeča kakor velik, od zlate nebeške zarje pozlačen žgoleč lišček...

O nebeških lučah.

„Očka, pogledjte no, koliko zvezdic,
koliko luč tu na nebu gori!
Očka, povejte, kdo olja prilije
njim in prižge jih, ko se zmračí!

Kdo jih ugasne in v kraj spet pospravi,
kadar nas zjutraj izza goré
solnce oblije z zlatimi žarki?“

„Sinko, to angelci božji storé!“

„Joj, joj! Ste videli, očka, kako je
zvezdica švignila tja čez nebo?“

„Videl sem, sinko!“ — „Ugasnila tam je!
Veste li, kaj se zgodilo je z njo?“

„Angelček menda bil je neroden,
pa je prekucnil lučco z višin;
zvezdica se je v daljavo strkljala,
padla je v temo zemskih nižin.

A zaradi tega ni izgubljena:
božji krilatec brž na zemljo
zletel za njo je, da jo poišče
in pa ponese nazaj na nebo.

Spet jo posadil na prejšnje bo mesto,
z oljem zalil, na novo prižgal
v strahu, da Peter, hišnik nebeški,
ne bi oštel ga in morda zlasal!“

„Mar se v nebesih tudi lasajo?
Potlej prijetno zgoraj pač ni!“

„Ne, ne!“ — v zadregi oče popravi,
„saj se v nebesih tako ne godi!“

V pravljici tej sem le jaz bil neroden;
zdaj ti pa drugo boljšo povem,
toda prej spisano pošljem v oceno —
najbolj učenim in modrim možém!“

Vladko Rojec.

CVETINOMIRSKI:

Medved zdravnik.

Basen.

óoooooooo-ruk!“ —

Mišice na vseh telesih napete: noge razkoračene, prsi vzbočene, roke dvignjene — močan zamah, zategel klic — in nov hlod je stal zabit ob bregu v potoku. Delavci so se prestopili, zasopli težko, si obrisali z rokavom oznojena čela — glave so se sklonile, roke omahnile ob životu — kratek oddih — in že je bilo treba iti nad drugi hlod.

Skrit v gošči je z zanimanjem opazoval to težavno delo medved. In tako všeč mu je bilo, da so se mu nehote v smeh zakroževala široka, kosmata usta.

„Hóoooooooo — —“

Zopet so se prsi bočile, roke dvigale — in —

„— — ruk!“ — je vnovič votlo zagrmelo in se treskoma zasadilo v zemljo, da je zaškropila potočnica visoko po razgaljenih prsih delavcev.

Od samega smeha se je tresel medvedu v gošči obilni trebuh; čim trdnije je zabobnel hlod v zemljo, tem večjo zadovoljnost je občutil kosmatinec.

„To si pa moram zapomniti!“ zacmoka veselo, hipoma vstane in oči se mu živo in pomenljivo posvetijo. „Saj res... tako bom napravil... tako... Boljšega zdravila bi si ne mogel izmisliti za svojo žentco, kakor bo to!“

In momljaje odcaplja kosmati modrijan iz gošče v notranjost gozda, v svoj brlog, kjer leži njegova na smrt bolna medvedka, od dolge bolezni izsušena in izžeta — sama kost in koža.

„Ženska — hoj! — zdravila imam za tebe!“ jo pozdravi dobrodušno. „Od samega ležanja si tako oslabela — tako ne sme več naprej — malo zrahljati te bo treba; jaz bom napravil, da ti bo takoj odleglo!“

„In kako se imenuje to zdravilo?“

„Takoj boš videla... Stopi semkaj in se vzravnaj, da te bom lahko objel! Tako mirno stoj — nikar se tako ne tresi — kmalu te bom ozdravil!“

„Če bo le res — —“

Kosmatinec pa nima časa, da bi jo poslušal, mudi se mu zdraviti.

„Hóoooooooo — —“ zaviti z močnimi šapami objeto slabotno medvedko visoko v zrak — in —

„— — ruk!“ — zamahne z njo proti tlom in jo izpusti, da trešči bolnica, kakor je dolga in široka, ploskoma zviška na trdo zemljo.

„No, vidiš... saj je šlo vse po sreči!“ si zadovoljno menca široke šape, pričakujoč od svojega zdravljenja kar mogoče najboljšega učinka. „Kajne, imenitno zdravilo — zdaj si zdrava, draga moja?“

„Odà — popolnoma zdrava — ti si me temeljito za zmerom ozdravil...“ zagrga še na tleh iztegnjena medvedka, od silnega padca uničena — in izdihne. — —

V naše odrešenje . . .

*V Korotan so padali mrakovi,
temni zazijali so grobovi:
v nje junakov leglo je življenje —
v naše odrešenje.*

*Leglo v zemljo je življenje,
pa umrlo ni trpljenje;
iz grobov junaki govore:*

*„Ko bo prosta domovina
poveljučana iz boja vstala,
takrat duše pokoj zadobe!“*

*Zemlja ti koroška sveta,
domovina naša mila,
tebe mi, mladina, vsi častimo,
tebi, mati, vsi odslej živimo:
in junakov duše pokoj zadobe,
ki jim leglo v zemljo je življenje —
v naše odrešenje.*

— Andrej Rapè.

CVETINOMIRSKI:

Rogač in hrošč.

Basen.

abodene na ostrih trnih trnovega grma, so se parile v vročem opoldanskem solncu srakoperjeve žrtve. Med nataknenimi žuželkami, kobilicami in murni je bil tudi svetel rogač: vznak ležečemu z razprostrtimi krilci mu je šel smrtonosni trn naravnost po sredi skozi životek. Prileti pa skozi gozd brneč hrošč, utrujen od dolgega letanja se spusti na grm in spozna v nabode-nem rogaču svojega nekdanjega tovariša.

„Ej, rogaček, glej ga no, glej! Ali sva vendar enkrat prišla skupaj!“ se veselo ponorčuje hrošč in brčne bedno žrtev po glavi. „Tako je prav, bratec, da se tukaj pokoriš za svoje grehe! . . . Kako si se časih ponašal s svojima rožičkama, kako si hotel biti povsod prvi, kako si nas druge preziral in nam izkušal dokazati, da znaš najlepše letati le ti! . . . Zdaj pa le imej svoja rožička, le bodi povsod prvi, le letaj visoko — ha—ha! Prav privoščim ti tvojo žalostno smrt! Le naj te solnce še nekoliko opeče, da boš potem bolj teknil gospodu srakoperju! . . . Morda te že danes pohrusta za večerjo.“

„Njega za večerjo, a tebe že za kosilo!“ se oglasi tisti hip srakoper, ki je tičal spodaj v grmu v svojem skritem gnezdu in je slišal vse hroščevo besedovanje. „Rogača je zadela kazen za njegovo domišljavost, tebe bo pa za tvojo ostudno škodoželjnost, ki je še stokrat grša od pre-zetnosti.“

To rekši, plane srakoper nad hrošča in ga nabode na trn kraj rogača.

JERAS:

Zakaj ima slon rilec.

I.

loni v starih časih niso imeli rilca, kakor ga imajo danes. Imeli so samo črnkast nos, ki ni bil daljši od enega črevlja.

A živel je v Afriki mlad slon, slon otrok, ki je bil prav posebno radoveden. Vpraševal je vsakogar o najrazličnejših stvareh. Vprašal je na primer svojega strica noja, zakaj mu njegovo repno perje tako čudno raste. V odgovor ga je stric noj ošvrknil prav pošteno s svojimi kremplji. Vprašal je žirafa, zakaj imajo melone tako čuden okus. In žirafa ga je udarila s svojim trdim kopitom. Toda slon je ostal še nadalje radoveden.

Nekega dne se je zbudilo novo vprašanje v njegovi veliki glavi: „Kaj obeduje krokodil?“ Njegova mati, njegov oče in vsi sloni v njegovi bližini so mu odgovorili: „š—š—š—š—š—t!“ s strašnim glasom in ga pošteno nabili. Toda slonček je hotel na vsak način zadovoljiti svojo radovednost.

Odšel je iz družbe slonov v svet. Dospel je do ptiča „kolo-kola“, sedečega na grmu, in ga ljubeznivo vprašal za krokodilov obed. In ptič „kolo-kolo“ mu je odgovoril z žalostnim glasom: „Pojdi na breg reke Limpopo, ki je ves obrasten z drevjem in kjer je doma mrzlica; tam dobiš krokodila, ki odgovori na tvoje vprašanje.“

Maši slon je odpotoval širom Afrike, hraneč se z melonami in bananami, ki jih je nosil s seboj. Končno je dospel na breg reke Limpopo, kjer je zagledal veliko kačo, zvito na skali. Vprašal jo je na dostojen način, ako ve, kaj obeduje krokodil. Kača se je hitro razvila in krepko udarila radovedneža s svojim močnim repom. Naš slonček se ji je priklonil in ji pomagal zviti se iznova. — Šel je dalje vzdolž reke. — Hipoma je naletel na neko stvar, ki jo je imel za dolg hlod. Ko pa je videl, da je ta stvar žival in ne hlod, se ji je približal in jo nagovoril: „Oprostite mi! Ali niste slučajno videli v tej pokrajini živali, ki se zove krokodil?“

„O, da, jaz sem to,“ je odvrnil krokodil in je začel pretakati solze v dokaz, da je res on krokodil.

„Vi ste torej oni, ki ga iščem že toliko časa. Ali bi mi hoteli povedati, kaj obedujete?“ —

„Približaj se, moj malč!“ odgovori krokodil, „povedal ti bom to popolnoma na tiho“. „O, ne!“ odvrne slonček; „moj oče, moja mati, vsi moji sorodniki so me topli, kadar sem jih vprašal po tem. Sedaj si ne želim nič več tepeža.“

„Nič se ne boj, le približaj se, in povedal ti bom v uho, česar si želiš,“ ga je vabil krokodil. —

Mladi slon se je dal pregovoriti in z zaupanjem se je primaknil h krokodilu. — V tem trenutku ga je krokodil zgrabil za nos, ki ni bil do tedaj daljši od enega črevlja.

„Spustite me, me boli,“ je govoril slon z žalostnim glasom krokodilu.

„Eh, dobro! Danes začnem obedovati mladega slona,“ mu je odgovoril krokodil. Tedaj je začel slon vleči z vsemi svojimi močmi na svojo stran, a krokodil na nasprotno. Pri vsakem sunku se je podaljšal slonov nos, ki je bil kmalu nekoliko črevljev dolg.

Kača se je spustila s skale navzdol in je rekla malemu slonu: „Sedaj morava vleči na vso pretego, zakaj drugače vas odvede krokodil s seboj v reko.“

In res, ovila se je zadnje slonove noge in oba sta začela vleči. Tudi krokodil je vlekel z vsemi močmi. Toda kača in slon sta bila močnejša, in končno se je zvrnil krokodil v reko sam in s takim hruščem, da ga je bilo slišati od izvira do izliva reke.

II.

Naš ubogi slonček je ves upehan od prevelike utrujenosti padel na tla, toda vkljub temu ni pozabil zahvaliti se kači za njeno izdatno pomoč. Nato je začel lečiti svoj jako podaljšani nos. Zavil ga je popolnoma v bananino listje in ga potopil v sivo reko, da bi ga na ta način ohladil.

„Zakaj čelaš to?“ ga je vprašala kača.

Slonček ji odgovori: „Zaradi svojega nosu, ki je tako jako izobličen. Želim ga v vodi skrajšati.“

„No, čakal boš dolgo! Ej, v resnici je mnogo ljudi na svetu, ki ne vedo, kaj je dobro zanje,“ odvrne kača.

Slonček je čakal tri dni ob reki, da bi dobil njegov nos svojo prvotno obliko. Toda čakal je brezuspešno. Ne samo, da se mu ni skrajšal nos, temveč tudi njegove oči so dobile zaradi dolgega čakanja in neenakomernega gledanja enosmerski pogled navzdol proti koncu dolgega nosu. Saj ste lahko že razumeli, da se je izpremenil krokodilu njegov mali nos v pravcati rilec, kakršnega imajo še danes vsi sloni.

H honcu tretjega dne je slona vpičila muha v pleča, in slon je nehoti potegnil rilec iz vode in ubil muho.

„Korist številka 1!“ je rekla kača. „Tega ne bi napravil s svojim prejšnjim nosom. Poizkusi sedaj malo jesti!“

Preden je imel časa misliti, kaj dela, odvije slonček svoj rilec, odtrga z njim velik šop trave, jo otolče ob svoji srednji nogi in ponese v usta.

„Korist številka 2!“ reče kača. „Tega ne bi napravil s prejšnjim nosom. In sedaj, jeli bi še hotel biti tepen?“

„O, nikdar več!“ odvrne slonček.

„In jeli bi hotel tepsti druge?“ ga vpraša kača.

„O, da in še kako!“

„Dobro torej,“ reče kača, „ta novi nos ti bo za tepež jako koristen.“

„Hvala lepa,“ ji reče slonček. „Spominjal se bom vedno na to; vrnem se k staršem in sorodnikom in poizkusim...“

Slonček se vrača k svojcem širrom Afrike. Ko je bil gladen, je odtrgal z lahkoto sad z drevesa in ni mu bilo treba čakati, da sad sam pade z drevesa — kakor nekdej. Kadar je hotel jesti travo, si jo je odtrgal igraje, namesto da bi se vrgel na kolena — kakor nekdej. Ako se je dolgočasil na potovanju po širni Afriki, je zatulil v svoj rilec poskočnico in je napravil s tem mnogo več hrupa, kakor pa bi ga napravilo nekoliko godb skupaj.

Krenil je s poti malo v stran, da bi se srečal z ogromnim „hipopotamom“ (ki pa ni njegov sorodnik). Pretepel ga je prav pošteno in se s tem prepričal, da je povedala kača resnico o njegovem rilcu. — Spotoma je tudi čistil pot, na katero je metal med potovanjem k reki Limpopo melonine olupke, zakaj slon jako pazi na red in čistoto.

Lepega večera je pripotoval končno zopet k svojcem. Zvil je svoj rilec in jih pozdravil ponosno: „Kako kaj gre?“

Vsi domači so ga bili jako veseli, toda takoj so mu rekli:

„Pridi sem, tepen boš za svojo nenasitljivo radovednost!“

„Ps—s—st! Menim, da se grozovito motite, ako mislite, da znate tepsti! Ali jaz — jaz znam in še kako! Pokažem vam takoj!“ Tedaj odvije svoj rilec in omlati z njim dva svojih bratov.

„Oh!“ rečejo vsi presenečeni, „kje si se tega naučil in kaj si napravil s svojim nosom?“

„Na bregu Limpopo mi je dal krokodil nov nos. Vprašal sem ga, kaj obeduje, a on mi je dal v odgovor to, kar vidite.“

„Jako je grd tvoj rilec“, je pripomnila teta opica.

„Da“, je odgovoril slonček, toda koristen je!“ In zgrabil je teto opico za njene kosmate noge in jo vrgel v sršenje gnezdo.

Slonček je pretepel nato po vrsti vso svojo drago rodovino in vse sorodnike in vsi so bili presenečeni nad njegovo močjo. — Iztrgal je

stricu noju repno perje; zgrabil je žirafa za nogo in jo vlekel v trnovo grmovje; zapihal je stricu „hipopotamu“ v uho, ko je ta ravno dremal po obedu v reki. Toda nikomur ni dovolil storiti nič žalega ptiču „kolo-kolu“. —

Na koncu koncev se je zgodilo, da so se požurili vsi sorodniki sloni k reki Limpopo, kjer jim je krokodil preobrazil nosove. Ko so se vrnili, ni bilo nič več pretepanja.

In od tedaj dalje imajo vsi sloni, ki jih vidite, pa tudi oni, ki jih ne vidite — rilce, kakršnega je dobil prvi naš radovedni slonček.

JERNEJ POPOTNIK:

Smokve.

orje je zamolklo bučalo. Jadra ribških bark so žarela v daljavi v sijaju večernega solnca. Parniki so prihajali in odhajali iz pristanišča, ki je v velikem polkrogu obkrožalo šumno obmorsko mesto. Dolgi pomoli so štrleli iz mesta v morje.

Na pomolu, najdaljšem in najširšem, sva se izprehajala tisti večer z mornarjem Angelom. Angelova lica so bila svetla in žareča od radosti, oči bliskajoče v pričakovanju. Poznal sem Angela že dolgo vrsto let, toda še nikdar ni bil tako dobre volje kakor tisti večer.

„Še eno uro, Angelo, kajne?“

„Še eno, da... potem pa... Kar zdi se mi, da že vidim našo barko. Poglej, Jernej... tisto veliko, belo jadro!...“

Angelo je pokazal proti vzhodu.

„Ne, tisto ni — motiš se...“ sem odkimal z glavo. „Ampak veš kaj, Angelo? Najbolje je, če jim greva naproti... Da bi še eno uro pohajkovala tukaj po pomolu? Ne!... Glej — v tisti-le čolni stopiva in se brž odpeljiva!“

„Saj res!...“ je vzkliknil Angelo. „Naproti se jim peljiva — ta je najlepša!“

Še trenutek — in že sva bila v čolnu. Mračno so plosknila vesla po valovih, mišice na krepkih, kocinastih Angelovih rokah so se napele, cdložna volja je sevala z zagorelega obraza. Bliskoma je hitel čoln od pomola, izmuzal se je iz gneče parnikov, bark in barčic in je šinil na odprto, široko morje.

Angelo je prepeval s poltihim glasom. Širok in močan se je upiral v vesla, da je brzel čoln kakor ptice urno po morski gladini.

Dolgo časa sva se tako vozila. Kar Angelu oči nenadoma zažare in hipoma veselo vzklikne:

„So že tu, so že tu! Bistro glej, Jernej!“

Jadra naše barke so se zabliskala v daljavi.

„Juhuhu!“ je zaukal Angelo. In še urneje sva veslala, da nama je curkoma lil znoj s čela in lic.

Kmalu smo bili skupaj. Tudi na barki so naju zapazili in nama spustili dolgo vrvnato lestev navzdol. Preteklo je nekaj minut — in čoln je bil privezan zadaj k barki, midva z Angelom pa sva urno kakor dvoje mačk splezala po vrvi navzgor na krov barke. Komaj pa sva bila na vrhu, je že Angelo zavrisknil od veselja:

„Joj, fige, fige!... Same fige, same fige... fige!...“

Stala sva na krovu in gledala: dno jadrnice je bilo napolnjeno s samimi smokvami, svežimi, sladkimi; povsod, kamorkoli si se ozrl, podolž in počez, od enega do drugega roba krova — same smokve, temnozolte, mastne in dišeče, da bi se kar zasekal z zobmi vanje...

No, kaj bi še pripovedoval? Jedli smo sladke smokve, jedla Angelo in jaz, jedla oče in stric Blaženko, ki sta vozila barko.

„Oho... oho...“ je cmoknil stric z jezikom. „Jutri bomo pa imeli nekaj cvenka v žepu... ehej! Lepe denarce bomo dobili za te-le fige, kaj, Luka?“

Oče Luka se je skrivnostno namuznil.

„Bomo, bomo...“

Samo to je rekel.

„Juhuhu!“ je zaukal še enkrat Angelo in pridno segal po smokvah. Jadrnica se je bližala pristanišču.

Noč je zvezdice prižgala . . .

Noč je zvezdice prižgala,
majka zibko prerahljala.
V zibelko je sinka dela,
uspavanko mu zapela:

„Zaspi mi, sinko moj, zaspi!
Očeta sen pričara ti.
Ne zabi svoje on sirote,
v oklepu zlatem pride pote.
Na glavi šlem mu bo žarel,
ob boku bridki meč gorel.
Na iskrem vrancu privihral
in k sebi te na sedlo dal.

H krilatcem jezdil bo s tebo,
ker vedno priden si tako.
Zasnivaj, sinko, otrok moj,
težko te čaka očka tvoj!“

A detece ne spi,
samo meži,
in skoz trepalnice priprte
na mamico preži.
In čudi se in premišljuje,
zakaj ob mili pesemci
o očku
mamica ihti . . .

Utva.

I. J.:

Franc Košir.

aša mladina je zopet izgubila enega svojih zvestih in vdanih prijateljev. V Studenicah pri Poljčcanah je izdihnil 28. julija 1920 svojo blago in plemenito dušo po dolgem in hudem trpljenju g. Franc Košir, nadučitelj v Lokah v Savinjski dolini.

Slovenski mladini je posvetil vso svojo skrb in pozornost. V svojem prostem času je zajahal svojega železnega konjiča in zdirjal z njim v svoj rojstni kraj — v Studenice — k svojim starim sivolasim staršem, ki jih je ljubil s prav otroško ljubeznijo. Rad se je izprehajal doma po

bližnji okolici, najljubši pa mu je bil divni Boč. Napisal je o svoji ožji domovini mnogo basni, pravljic in pripovedk, ki jih je priobčeval slovenski mladini v pouk in zabavo leto za letom v „Zvončku“.

Izmed mnogih vrlin, ki se je z njimi ponašal pokojnik, moramo omeniti njegovo iskreno domovinsko ljubezen. V tistih časih, ko se je začela svetovna vojna, so prišli nad Slovence hudi časi. Vse naše najboljše ljudi, ki so čutili in delali narodno, je začela Avstrija preganjati. Tudi naš prijatelj Košir je bil med tistimi. Odpeljali so ga v Gradec v vojaške zapore, kjer je hiral duševno in telesno. Tam si je tudi nakopal hudo bolezen, ki ga je spravila v najlepši dobi 36 let v prezgodnji grob.

Za dragim pokojnikom žalujejo njegovi osiveli starši, njegovi stanovski tovariši, žaluje pa tudi slovenska mladina, ki je izgubila z njim vrlega vzgojitelja in prijatelja.

Posnemaj ga, draga mladina, v ljubezni do svojih staršev, posnemaj ga pa tudi v iskreni ljubezni do svoje domovine!

Stanka in Tinček se prepirata.

Veselo Stanka jucka:

„Juhej! Kako je zala ta mala moja mucka!“
Na solncu je dremala ...

Pa pravi bratec Tinček, da ji je kar nezno: „Je lepši petelinček!“
Tam stopal je ponosno ...

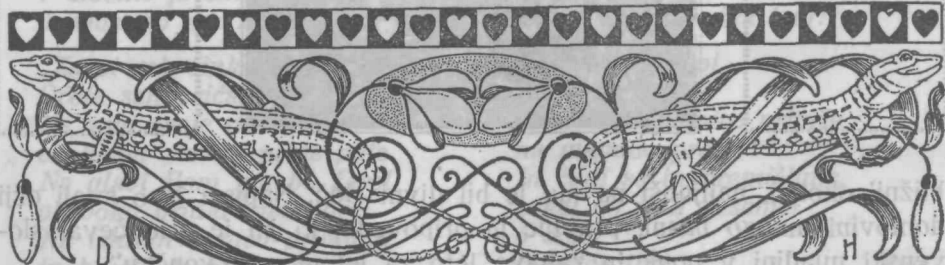
„E, kaj pa!“ prezirljivo se sestrice namrdne, pokrega se jezično, pokrega se zbadljivo:

„Da tvoj petelin grdi bil lepši bi kot mucka, kot moja mala mucka? Le srdi se, le srdi!“

„Ā jaz, da veš, ti rečem, da strašno neprijeten petelin je, ker preveč bahat je in prevzetan!“

Užaljeni brat pikro dotakne brž se Stanke: „Ā vedi, jaz ne maram te muce — te zaspanke!“

Miroslav Kunčič.

Zagonetni napis.

Priobčil G. S.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v 6. številki.

Za lenuha ni kruha.

Prav so jo rešili: Marija in Vida Bezeljakovi v Žalni; Anton Tominc, učenec IV. razr. v Kranju; Boris Kožuh, učenec III. razr. v Mariboru; Vlasta in Zlata Košarjevi, učenki v Ptuj; Vajda Boris, dijak II. a razr. realne gimnazije v Ptuj.

Uganko „Kaj nam pripoveduje ura?“ v 4.—5. št. sta tudi prav rešila: Bruno Tobias v Ptuj in Milko Dobravec, učenec IV. razr. v Radovljici.

Veseli pastir.

Veselo, živo.

Simon Gregorčič.

F. Juvánek.

Glasova

nakopa
zgodni
Za dragim
novski
vriega

hudo bolezen, ki ga je spravi
grobo.
sigan lute

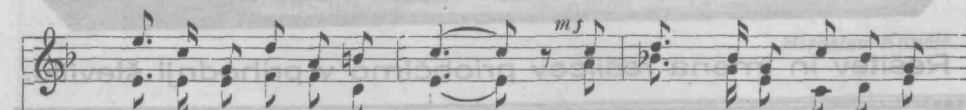
Za-krivljeno pa-li-co v ro - - ki, za
Ni-komur tu nisem na po - - ti, na
Naj dru-gi o-ko-lo po sve - - ti si

Klavir

tra-kom pa šo-pek cve-tic,
po-ti ni me-ni nik-do;
i - šče - jo sla-ve, bla-ga;

ko kralj po pla-ni-ni vi-so - ki po-
kdo či - sto ve - se-lje mi mo - ti, kdo
jaz ho-čem na go - ri ži - ve - ti, tu

ha-jam za tro-pom ov - čie.
mo - ti živ-lje-nje mir - no?
sre - ča, tu mir je do - ma.

Saj tu - kaj na soln-čni vi-
Nik - dar ne zmra-či se mi
Za čre - di-co krot-ko po-

ša - - - vi le sam sem, le sam go - spo - dar, ži-
 če - - - lo, nik - dar ne stem - ne se o - či, in
 pe - - - val bom pe - sem - ce svo - je slad - ke, do-

ve - jem po pa - me - ti zdra - vi, za mu - he mi ljudske ni mar.
 po - jem in ukam ve - se - lo, da z go - re v go - ró se gla - si.
 lin - cem gla - sno raz - o - de - val, kar pol - ni mi srečno sr - ce.

mp *p*
 Sec.

Na Triglav.

V četrtek, dne 18. avgusta t. l., smo se odpeljali na kolesih na Gorenjsko oče, brat in moja malenkost. Blizu Žirovnice mi je počilo kolo. Ko smo ga zakrpal, smo se napotili dalje. V Žirovnici mi je počilo drugič. Poizkusili smo ga ponovno zakrpati, a ni šlo. Sklenili smo tedaj, da pustimo kolesa v hotelu g. Kunaverja in počakamo večernega vlaka, da nas potegne na Dovje. Naš namen je bil obiskati Triglav, nazaj grede pa vzeti s seboj kolesa. Seveda bi morali prekiniti vožnjo v Žirovnici. K sreči pa smo srečali prijaznega gospoda znanca očetovega, ki je bil v Žirovnici na počitnicah. Ta gospod se je takoj ponudil, da bo oddal naša kolesa v soboto zvečer na vlak. Rade volje smo sorejeli njegovo ponudbo, nakar smo se ob pol 21. odpeljali v Dovje.

Prišedši na Dovje, smo se takoj napotili v Vrata. Dospeli smo v vrata ob 1. zjutraj, nakar smo odšli počivat. Ob pol 9. dopoldne se napotimo čez Prag na

Kredarico. Nekaj časa smo hodili po produ, potem pa med grničevjem. Šli smo tudi čez sneg. Preplezali smo okolo 15 m visoko steno. Od tam je bila pot samo po skalah, zadnji del pa samo po snegu. V Triglavskem domu smo kosili. Potem smo se odpravili na Mali Triglav. Vsa pot je bila nabita s klini. Dalje se nismo ušli, ker je bil hud veter. Na Malem Triglavu si skuhamo čaj, potem pa se zopet odpravimo na Kredarico. Neki gospod, ki je šel z nami, je zavil po drugi poti v Aleksandrovo kočo.

Drugega dne je začelo snežiti. Čakali smo do opoldne. Ker se vreme ni izboljšalo, odidemo ob 1. sami proti Staničevi koči. Hodili smo nekaj časa po snegu, a ker je bila megla, smo zgrešili pot. Morali smo se vrniti na Kredarico. Tam je oskrbnik ravno hotel oditi v Staničevo kočo. Odšli smo z njim točno ob 15. Pri Staničevi koči smo se poslovili, nakar smo jo ubrali v teku navzdol čez Kot. Hoteli smo namreč še ujeti vlak, ki odide ob 18. z

Dovjega. Leteli smo tako, da še klinov nismo zapazili. Prišli smo do jako naraslega potoka, ker je zapadel sneg, ki se je začel tajati. Dobre četrť ure smo se zamudili z iskanjem kake skale v potoku, da bi prišli čezenj. Naposled si je oče slekel črevlje ter naju prenesel. Hiteli smo naprej, kar nam voda zopet zapre pot. Toda sedaj se nismo več obotavljali, ampak smo jo kot pravi Sokoli preskočili. Drveli smo naprej. Spotoma smo srečali dva drvarja, prvi je sekal, drugi pa vozil drva. Vprašali smo ju, če bomo še ujeli vlak, nakar sta odgovorila, da ga lahko še ujamemo, če bi vso pot leteli. Ko smo oddaleč ugledali Dovje, srečamo nekega Srba, ki nam je rekel, da ne pridemo pravočasno do vlaka. Pokazal nam je bližnjico. Mi smo jo seveda udarili po bližnjici ter srečno prišli do vlaka, ki nas je potegnil v Ljubljano. Rabili smo od Kredarice do Dovjega ravno 3 in pol ure, dočim rabijo drugi turisti 7 ur. Prišli bi pa še četrť ure poprej, če bi se ne zamudili z iskanjem prehoda čez stok v Kotu.

Stanko Bonač.

Slovenska koroška šolska mladina v Ljubljani.

V torek, dne 28. septembra t. l., je prišla slovenska koroška šolska mladina s svojimi starši in s svojim učiteljstvom na obisk v Ljubljano.

Že v Področici onkraj železniškega predora je bilo na kolodvoru zbranih toliko mladine — nad 2000 — da ni bilo za vse prostora v posebnem vlaku. Zato se je prva polovica odpeljala z rednim jutranjim vlakom, ostali pol ure pozneje. Ta koroški vlak je bil ves v zelenju, na oknih neštetih voz pa so se gnetle otroške glave, medtem ko so iz vseh kupejev vihrale stotine zastavic — pogled, ki je bil nad vse lep in pester. Ko je vlak zavozil v predor, se je razlegla v vozovih pesem, in ko je prispel na Kranjsko, je vse sililo k oknu, da si ogleda to neznano deželo, o kateri je deca doslej čula tako malo dobrega.

Prvo presenečenje je pričakovalo male popotnike na Jesenicah. Na kolodvoru jih je sprejela jeseniška šolska mladina s svojimi zastavami, z godbo in z učiteljstvom. Kranjski tovariši so brž obsuli koroške šolarje s cvetjem. Korošci so se iskreno zahvaljevali. Ko je godba odigrala naše himne, se je vlak odpeljal dalje. Na vseh postajah, kjer je obstal, ga je presrečno sprejemala in pozdravljala šolska mladina.

Med mladimi Korošci je ta sprejem izzval silno veselje; niso prenehali klicati, mahati in prepevati svojo pesem: „Smo fantje Slovenci, od Dravce doma!“ Ljudje na polju so obstajali pri delu, ko se je vlak vozil mimo, in mahali z robci in klobuki, kar je izzvalo v vlaku stotere klice: Živio! Najveličastnejši pa je bil sprejem v Kranju. Razen šolske mladine se je na postaji zbralo tudi mnogo meščanstva, in ker je vlak dlje časa stal, so pogostili Kranjci Korošce z belim maslenim kruhom, sirom, sadjem, jim delili koroške razglednice in jih obdarjali s cvetjem. V Šiški sta se oba koroška vlaka združila in pripeljala naše male goste na južni kolodvor, kjer jih je čakala na hodniku pred postajo in v sednjih ulicah tisočglava množica.

Že kmalu po 10. dopoldne se je pričela zbirati na Dunajski cesti in pred kolodvorom k sprejemu ljubljanska šolska mladina, ki je napravila od glavnega kolodvora do kavarne „Evrope“ pester špalir. Na kolodvoru so pričakovali koroško mladino zastopniki vlade in mestne občine s poverjenikom dr. Žerjavom in podžupanom dr. Trillerjem na čelu, zastopniki učiteljstva in ljubljanske šolske mladine s šolskimi zastavami, odposlanstvo Sokola z zastavo, ljubljanska pevska družstva z zastavami, salezijanska godba z Rakovnika ter železničarska godba, kakor tudi mnogobrojno občinstvo. Krasen je bil pogled na osebni vlak, ki je med zvoki godbe, burnim pozdravljanjem občinstva pripeljal z okrašeno lokomotivo nepregledno vrsto vagonov, iz katerih je mahalo in pozdravljalo morje trobojnih zastavic. Ko so otroci izstopili iz vlaka, so se razvrstili v izprevod, ki je odkorakal s salezijansko godbo in zastavami na čelu med dolgim špalirjem ljubljanske šolske mladine ter občinstva, viharno pozdravljen, po Dunajski cesti, Šelenburgovi ulici, mimo Zvezde, na Kongresni trg pred deželni dvorec, kjer je sedaj dom slovenskega vseučilišča. Za Korošci je korakala železničarska godba, ljubljanska družstva, na čelu jim Sokol, ter ljubljanska šolska mladina. Vse hiše ob cestah, po katerih je šel izprevod, so bile okrašene z zastavami. Zastave so visele na čast Korošcem tudi po ostalih delih mesta. Korošci so nosili s seboj slovenske zastavice, napise svojih domačih krajev, pozornost pa je zbudila predvsem skupina mladine, ki je nosila nalepljene kot dokaz nemške kulture na Koroškem nemške propagandne spise in napise, ki sramote Jugoslovane. Korošci so bili ves čas živahno pozdravljani od občinstva.

Z balkona slovenskega vseučilišča, kjer je bilo zbrano zastopstvo ljudskošolske in akademične mladine ter učiteljstva, je pozdravil goste podžupan ljubljanski dr. Triller, ki je naglašal, da ni sile, ki bi ločila Korošce od bele Ljubljane, ki bi ločila nas od slovenskega Korotana. Slovenski Korotan je svoje najlepše, kar je mogel, pripeljal v Ljubljano in lenše ni mogel dokazati svoje trdne volje za Jugoslavijo, kakor da je pripeljal semkaj svojo mladino. Prepričani smo, da slovenski Korotan v prihodnjih dneh ne bo ončasnil grobov onih, ki so prelivali za njegovo blaginjo svojo srčno kri. V tej nadi pozdravlja korotansko mladino, v tej nadi bodi blagoslovljen vstop Korošcev v mogočno Jugoslavijo!

Nato je pozdravil goste učenec meščanske šole na Prulah Leopold Zlatič z nastopnimi besedami: „Pozdravljam vas, bratje, ki ste prišli iz lepega Korotana, v imenu svojih tovarišev, ki so vsi z vami enega srca: Vsi žele, da bi bili zgoraj, kjer je tekla zibel slovenskega naroda, zopet svobodni in srečni, da bi bili za vedno vi naši in mi vaši, kakor je bilo nekdanj. Vem, da se zavedate v srcu: Skoro bomo rešeni. Da bi bila ta zavest še krepkejša in mirnejša, ko nas boste zapuščali! Z vami pojdejo naše želje. Še enkrat, bratje: Iskreno pozdravljeni!“

Učenka I. meščanske šole Julija Šušteršičeva je pozdravila koroško mladino z besedami: „Pozdravljam vas, sestre in bratje, ki prihajate iz starodavnega Korotana, da spoznate svoje slovenske sestre in brate tostran Karavank. Da bi nas to gorovje ne ločilo v bodoče liki močnemu, neprestopnemu zidu drug od drugega kakor v bivši Avstriji! Ne meja, središče naj nam bodo ti sivi orjaki! Kakor v 9. stoletju — Karantanija, tako naj nas odslej družijo z vami Jugoslavija! Ljut boj bijete sedaj za svoj obstanek, dragi Korošci, ki živite v osrčju onih zgodovinskih tal, kjer smo se skupno borili za našo staro pravdo. Ura odločitve se bliža, kmalu padejo kocke o državni pripadnosti vaše domovine. Tudi mi živo čutimo veličastno borbo, ki se vrši v teh dneh, in naša srca hitreje utriajo ob misli, da bomo v bodočnosti združeni ali ločeni. Da bi tudi vam, dragi Korošci, po stoletni tlačitvi napočila zlata zarja svobode! V svobodni domovini hočemo potem živeti v bratski slogi in ljubezni. Pozdravljeni! Dobro nam došli!“

Za tem je pozdravil goste akademik g. Čok: „Pozdravljam vas, mladina iz Koroške v imenu jugoslovanske akadem-

ske omladine. Akademska omladina, ki je stala vedno v prvih vrstah borbe za narodno svobodo in edinstvo, stoji tudi danes na vaši strani, ko se bije odločilni boj za našo Koroško, zibel Slovenstva, Gospa Sveta, kjer je ustoličevalo slovensko ljudstvo svoje kneze v našem jeziku, se mora združiti z nami, da bo Gosposvetski zvon zopet oznanjal veselo vest, da je koroško ljudstvo sprejelo zopet svojega kneza, ime našega velikega in svobodnega jugoslovanskega naroda. Po več kot tisoč letih je zopet zasijalo solnce svobode, in tudi vi najmilejši potomci z Gospe Svete morate biti deležni te solnčne toplote, ki že zbuja in oživlja kulturne cvetke blaginje. Vi, ki niste imeli svojih šol, temveč vam je tuje vsiljeval tuj jezik in sramotil vaše največje svetinje, najglobokejša in najsvežejša čuvstva vašega mladega srca, vzkliknite v tem hipu: Nečemo biti več hlapci, teptana raja, ampak ljudje s človeškimi pravicami, svobodni ljudje! Prišel je naš veliki dan vstajenja iz tisočletnega suženstva, vstal je naš narodni junak kralj Matjaž in podal roko kraljeviču Marku, Gosposvetski zvon pa bo veselo oznanjal veliko pesem od Gospe Svete do Kosovega polja, od Subotice do Splita in Jadranskega morja: Slovenska Koroška je vstala in se združila na večne čase s svojo veliko majko, svobodno Jugoslavijo! Pozdravljam vas v beli Ljubljani, kot pozdravlja svojega brata brat, ker nas napolnjujete z neomajno vero, da bo zmagala pravica in da bodo uničene vse zvijače, s katerimi hoče nemški Mihel še v zadnjem trenutku ohraniti svoje gospodstvo. — Nato je godba zaigrala „Lepo našo domovino“. — V imenu koroških gostov se je za lepi sprejem zahvalil župnik Arnuš.

Izpred vseučilišča so ljubi gosti odšli v posamezne gostilnice, kjer so bili zanje pripravljene obedi. Popoldne je bila v gledališču predstava „Pepelke“. Med igro je učenka Šorlijeva iz zasedenega ozemlja pozdravila koroške bratce in sestrice s prelepo pesmijo, ki jo priobčujemo v današnji številki na 144. strani. Pred Narodnim domom pa je priredil Sokol javno in krasno uspešo telovadbo na čast gostom. Po telovadbi je bila mladina obdarovana z jestvinami, knjigami in drugimi darili ter se je zvečer s posebnim vlakom odpeljala domov. Slovo je bilo presrečno. Upamo, da so ponesli s seboj lepe spomine na Ljubljano.

Celjenje ran in alkoholne pijače.

Časih so mislili, da ranjencem koristijo alkoholne pijače, da se jim hitreje celijo

rane, ali da vsaj lažje prenašajo bolečine, če uživajo alkoholne pijače. Toda zdravniki trdijo ravno nasprotno in dokazujejo to na podlagi praktičnih opazovanj ranjenec ob času vojne. — Tako je opazil zdravnik Heyfelder v zadnji vojni, da so se zdravile pri zdržnih Turkih in Tatarih jako težke rane hitro brez vročine in drugih posledic, dočim je bilo pri Rusih, ki so uživali žganje, zdravljenje veliko bolj težavno. — Enake pojave so navajali zdravniki v grško-turški in zlasti v rusko-japonski vojni. — Pri Japoncih, katerih zdržnost je splošno znana, se niso pojavile niti kužne bolezni, kakor kolera, legar, malarija, ki se tako rade pojavijo v vojnem času. Zdravnik Azimovo piše, kako jako presegajo zdržni Arabci in Alžirci Francoze v odpornosti pri ranitvah. Težke rane so zdravili zdravniki pri njih v najkrajšem času. To so pripisovali njihovi zdržnosti od alkoholnik pijač. A ne le vojakom je priporočati polno zdržnost, potrebna je vsakemu, ki mu je mar lastno življenje.

Alkohol v pravi luči.

Veda in izkušnja sta dokazali, da je alkohol, ki se nahaja v vseh opojnih pijačah, strupena tyarina, ki škoduje zdravju, moti prebavo, provzroča obolelost srca, jeter, ledvic in zlasti živčevja. Na dušno življenje vpliva slabo: manjša moč volje, slabi čut dolžnosti, draži tudi najbolj mirne ljudi, jih zavaja v prepirljivost in sirovost, omejuje jasnost misli. — Alkohola ne vsebuje samo žganje, ravno isti alkohol je tudi v pivu, vinu in sadnem moštu. Razloček je le v množini alkohola, ki se nahaja v teh. V pivu je 4. del, v vinu 6.—12. del, v žganju celo polovica alkohola. Žganje ima torej največ alkohola v sebi. Toda kdor izpije liter piva ali pol litra vina, užije prav toliko alkohola kakor oni, ki izpije kozarček žganja. — Napačno je, če kdo misli, da so opojne pijače škodljive le, če se uživajo v veliki meri. Veliko ljudi zboli in umre na posledicah alkoholnih bolezni, ki niso bili morda nikoli docela pijani. — Ker je alkohol tako jako škodljiv, se ga moramo popolnoma vzdržati. Dokler pijemo dalje in najsibo še tako malo, nismo sovražniki, marveč prijatelji alkohola. Tudi zmerni pivci so prijatelji alkohola. Kdor pije zmerno dalje, ni izven nevarnosti, da postane sčasoma hud pijanec. —

Škoduje pa tudi s slabim zgledom, ker pomaga vzdrževati pivske navade, ki so med ljudstvom ukoreninjene in so zavedle k pitju že stotisoče. — Zakaj bi se pač ne mogli vzdržati alkoholnih pijač! Pravijo, da nam gasijo žejo. Ta je bosa. Pričali bi nam o tem lahko delavci, ki delajo v vročini na polju, v vinogradu ali se trudijo po tvornicah. Naj si gasijo žejo z vinom ali s pivom, vedno bolj so žejni, le hladna studenčnica jih zares ohladi, jih odžeja. Uživanje alkoholnih pijač pa sili le še k nadaljnemu pitju. Pravijo, da krepe alkoholne pijače telo in podžigajo voljo k vztrajnemu delu. To ni res! Človek postane zares trenutno vesel, samemu sebi se zdi lažji in močnejši. Toda ta prevara traja le malo časa. Zaradi alkohola postane telo trudno in nesposobno za delo. — Otrokom so tudi v malih množinah zaužite alkoholne pijače hud strup. Otroci, ki jih navadijo piti že iz malega pivo, vino ali celo žganje, postanejo zabit, leni in razposajeni. Ko dorastejo, so pijanci in zapravljevci, ni upanja, da se kdaj zmodre. — Obče je razširjeno mnenje, da daje alkohol telesu toploto. Zato se ljudje zlasti v zimskem času radi nalivajo z vinom ali žganjem, češ, da jih ne bo zeblo. Dokazano pa je, da zmrzne največ vijancev. Ko bi jim dajal alkohol toploto, bi pač ne umrli tako žalostne smrti. — Mlad človek se kaj hitro privadi alkoholnim pijačam. Prvi požirek žganja ali vina mu navadno ne prija. Misli na, da mora pokazati svojo močatost in pije iz strahu, da bi se mu drugi ne smejali. Sčasoma ga pa obvlada pivska strast in ga ne izpusti, dokler ga ne pogubi. — Vsakdo ve, da je najbolj pametno se varovati bolezni, kakor zdraviti jo. Zato bomo napovedali opojnim pijačam takoj v prvem začetku vojno! To vemo, da je alkohol brezkoristen in škodljiv, torej naš sovražnik, ki preži na naše dušno in telesno zdravje. Kdor se povsem odreče alkoholu, si ne prikrati nikakega življenjskega užitka, on postane bolj zdrav in delaven, podjeten in marljiv, prihrani si časa in denarja. — Da, tudi brez vina, žganja in piva moremo biti veseli. Žalostno za človeka, ako si išče veselja šele v alkoholu. — Za telesno in duševno zdravje posameznikov in vsega naroda, za zdravje sedanjega rodu vojdimu edini v boj s klimom: „Proč z alkoholom!“

Gospod Doropoljski!

Danes Vam pišem prvokrat. Namenjen sem bil že mnogokrat, a vedno sem odlagal, ne da mi pa miru; zato Vam hočem opisati izlet s svojim očetom v prelepo природo:

Bilo je prekrasno poletno jutro. Odšel sem z očetom na Pohorje. Hitro sva šla navzgor. Prehitela sva tri duhovnike, ki so počasi plezali. Eden izmed njih je bil znanec mojega očeta. Prišli smo na vrh Pohorja, kjer je stal stolp. Šli smo na stolp, s katerega je bil prekrasen razgled. Čez pol ure smo se zopet vrnili s stolpa. Duhovniki so šli navzdol, jaz in oče pa navzgor. Bilo je že poldne. Hotela sva iti k sv. Arehu, a nisva našla prave poti. Stemnilo se je. Oče spleza na visoko drevo, da se prepriča, kje je sv. Areh. A ne opravi nič. Čez noč sva hotela spat v gozdu. Šla sva nekaj časa dalje, kar zagledava lučco. To je bil sv. Areh. Vesela greva k lučci. Ostala sva dva dni na gorovju. Tretje jutro sva se odpravila na pot. Zvečer prideva domov, ko so že vsi spali. Trudna sva bila in lačna. Ko smo povečerjali, smo šli vsi še enkrat spat. Tak je bil najin izlet. Prosim, dajte to v svoj kotichek!

Pozdravlja Vas

Vojteh Jager,
učenec v Mariboru.

Odgovor:

Ljubi Vojteh!

Tvoja pot na Pohorje je bila zanimiva. Skoro smem trditi, da Ti je zbudila toliko zanimanja, da pojdeš zopet uživati prekrasni razgled z onega stolpa.

Na gore, na gore,
na strme vrhé,
tja kliče in miče
in vabi srce!

*

Moje potovanje o binškošnih počitnicah.

V nedeljo smo vstali ob 5. uri zjutraj in se pripravili na vlak. Ob 6.15 smo že

oddrdrali z Vidma po železnici v Sevnico. Od tukaj smo peš mahnilo na Lisco. Hodili smo mimo lepih sel s čednimi slovenskimi imeni. Lisca je 947 m visoka gora v bližini Zidanega mostu. Na vrhu je Jurkova koča. Jurko je znani nadučitelj v Razborju in prijatelj planinstva. Malo pod vrhom je podružna cerkva z meznarijo. Opoldne smo krenili z Lisce v Jurklošter. Jurklošter je stara vas sredi gozda. V tej vasi je bil svoje dni imeniten samostan v gradu, ki še sedaj stoji. Ker smo hodili že 7 ur, smo bili utrujeni, ustavili za ta dan hojo in prenočili v tej vasi. Drugi dan smo odšli naprej proti Laškemu trgu. Pot je držala navzgor do Sv. Lenarta; to je pa jako lepa župnija v tem kraju. Od tukaj smo imeli lep razgled in uživali krasoto božje prirode. Lahkih nog smo odšli navzdol proti Laškemu trgu. Lep trg je to. Dičijo ga lepe hiše, tvornice, umetno kopaljšče s krasnim parkom. Opleta ga bistra Savinja, v kateri smo svoje trudne ude okrepčali. Ko smo še obiskali ondotno cerkev, smo odkorakali dalje proti Rimskim toplicam. Pod pekočim solncem je hoja presedala meni in mlademu tovarišu. Krasota svetovno znanih toplic pa je naju zopet oživila. Na duhu in telesu pokrepčani smo lahko čakali na vlak, ki nas je hitro popeljal iz lepe Savinjske doline v nič manj prijazno Savsko ter v Krško, kjer smo doma. Za ta lepi izlet sem jako hvaležen svojemu očetu, ki me je bil vzel s seboj.

Svetko Lapajne.

Odgovor:

Ljubi Svetko!

Prav vesel prijavljam Tvoj potopis z željo, da bi z enako radostjo uživali krasoto slovenske zemlje vsi moji mladi prijatelji, ki jo — žal — dostikrat ogledujejo z — zavezanimi očmi! Da bomo prav ljubili in cenili svojo domovino, jo moramo spoznavati. Spoznavamo pa jo najbolj in najlažje, ako potujemo in si neizbrisno v spomin vtisnemo njeno očarujočo lepoto.

Dragi gospod Doropoljski!

Kadar dobim „Zvonček“, preberem najprej Vaš kotichek. Pa tisto mi jako ugaja: Krtača, Muren in Duda. Sedaj se mi spet dva zoba majeta, hvala Bogu, da sta zadnja. Mamica pravi, da jih moram zdreti, preden pride papa iz Beograda, če ne, mi jih naveže papa na močno nit, pa vun potegne. Potem nesem zob v skrit kotichek, pa mi miš prinese zanj desetico, zob pa vzame. Jaz bi rad vedel, če prinese tudi drugim otrokom. V šoli sem že otrokom povedal, eden je moral čakati dva dni, drugi so se pa smejali.

Jaz sem star že 8 let, moj bratec Miloš pa 6. Pravi, da bo v „lesen“ hodil v šolo, mi se mu pa smejemo. Fani pa pravi, da bo moral iti v gozd, pa bo lesen! Zbogom, gospod Doropoljski!

Prosim, odpišite mi!

Julij Vrbič,
Dolenje Karteljevo.

Odgovor:

Ljubi Julij!

No, kako je z zobom? Ali Ti je miška že prinesla drugega? Kako je z drugimi otroki, tega ne vem. Naj Ti sami povedo! — Tvoj bratec pač še ne zmore gladke govorice, zato mu je jesen toliko kakor lesen, a vaša Fani mu mora nekoliko pomagati, da je malo veselja v hiši.

Dragi g. Doropoljski!

Že drugič Vas nadlegujem s pismom. Prvič sem Vam pisal okrog novega leta 1919. Takrat sem bil bolan, zato Vam je pisala moja mamica.

Srčno se Vam zahvaljujem za ljubeznivi odgovor v „Zvončku“ 3. in 4. številki 1919! Prejel sem ga na dan svoje težke operacije. Mamica mi ga je brala, a sem bil še ves omoten od narkoze; drugi dan sem ga šele razumel. Zdrav še nisem popolnoma, a sem prosil mamico, da bi šel v šolo, in sicer v realno.

Spomladi sem izbral iz „Zvončka“ igri „Klepetavi Miček“ in „Kaznovani šaljivec“, kateri (igri) sem potem učil sosedove otroke. Čez 8 dni smo pa že igrali. Vstopnine smo dobili 32 K 70 vin., ki smo si jih razdelili.

H koncu še pesemco, ki sem jo zložil sam. Glasi se:

Mladi vojaki.

Mi majhni smo vojaki še,
a sučemo že sabljice;
imamo tudi bobnarija,
ki nam na boben ropota.

Zdaj na sovražnika vsi v boj
le urno idite z menoj!
Sedaj pogum, hrabrost velja,
in v boj nas kliče Srbija!

Že res da trnje je samo,
po katerem zdaj še sekamo.
Kdor hoče biti vrl vojak,
naj vadi zgodaj že se vsak!

Zložil sem več pesemc. Ako Vam je všeč, Vam drugič pošlem še katero.

Prosim, ako bi natisnili to moje pesemce v svojem koticčku.

Pozdravlja Vas

Vaš vdani

Vladko Babnik
v Dravljah pri Ljubljani.

Odgovor:

Ljubi Vladko!

Da se je le s Tvojim zdravjem na bolje obrnilo! Ob materini skrbi se gotovo popolnoma pozdraviš. Bog daj, da bi se to kmalu uresničilo! — Prav je, da prirejaš s svojimi tovariši gledališke predstave, a lepše bi bilo, da vstopnino porabite v dobrodelne ali narodne namene. Na ta način združiš prijetno s koristnim. Oglasi se zopet in uvažuj moj nasvet!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Tudi meni je mama naročila „Zvonček“. Prav rad ga čitam. Najbolj mi ugaja povest o Sv. treh kraljih in pa Vaš kotichek. Zato Vas prosim, da tudi mene sprejmete med kotickekarje. Star sem 7 let. Letos pridem v 3. razred. Moj atek je nadučitelj, mama pa učiteljica.

Srčno Vas pozdravlja

Boris Kožuh,
učenec v Mariboru.

Odgovor:

Ljubi Boris!

Evo — že stojiš v vrsti mojih vrlih kotickekarjev! Stoj čvrsto, drži se dobro, da nam ostaneš zvest do konca dni! Ker Ti je moj kotichek tako všeč, pa še večkrat pokukaj vanj!

*

Dragi g. Doropoljski!

Danes Vam pišem prvikrat. Stara sem 12 let in imam še desetletnega brata. Živelj smo poprej v Trstu. Ko so Lahj zasedli Trst, smo prišli z očetom v Radgono. Sedaj smo se morali preseliti v Gornjo Radgono. Moj brat in jaz hodiva v

šolo pri Sv. Petru. Učimo se v šoli tudi cirilice, kar nas veseli! Kadar bom bolje znala cirilico, Vam bom pisala, če boste zadovoljni. Tukaj mi jako ugaja. Upam, da sem prav rešila uganko: Kaj nam pripoveduje ura? Ura nam pripoveduje: „Kar časa zamudiš, ga vekomaj zgubiš.“

Srčno Vas pozdravlja

Štefanija Kepnikova.

Odgovor:

Ljuba Štefanija!

Kadar se cirilici docela priučiš, kar piši mi v njej, da vidim, kolik je Tvoj napredek. — Uganko si pravilno rešila. Ta objava naj velja, kakor da si vpisana med rešilci.

Dragi g. Doropoljski!

„Zvonček“ mi jako ugaja, letos ga imam že drugo leto naročenega. V letošnjem mi najbolj ugaja „Koncert v gozdu“. Vsakokrat pogledam pisemca, ki Vam jih pišejo Vaši koticarji. Tudi jaz želim, da bi me sprejeli v svoj kotichek.

Presrčno Vas pozdravlja nova prijateljica „Zvončka“

Jerica Frelihova
v Brezjah.

Odgovor:

Ljuba Jerica!

Tvoji želji s tem ustrezam in Te uvrščam med svoje ljube koticekarje. Od Tebe je odvisno, ali boš večkrat čitala svoje ime na tem mestu. Saj razumeš, kaj hočem povedati.

Gospod Doropoljski!

Danes Vam pišem prvo pismo. Naročen sem na „Zvonček“. Hodim v šolo v Bilčovsu, skoro 1 uro daleč. Doma sem v Veljnji vasi na levem bregu Drave. Na drugi strani Drave je Št. Janž v Rožu, nad nami na gorah je Kotmara ves. Letos je mirno pri nas, lani je bila vojna v Rožu. Po božiču lansko leto so Nemci zasedli ves Rož, aprila so ga jim naši hoteli iztrgati, Pa so bili preslabi. Najprej so naši zasedli nekaj vasi v Rožu, kakor Št. Jakob in Št. Janž, in mala četa Jugoslovanov se je pri nas pri Veljnji vasi prepeljala čez Dravo. Prišli so do humperškega gradu. Tam so se morali obrniti, ker je bilo Nemcev preveč. Več naših je bilo ranjenih, pa so še srečno prišli do Drave in so se prepeljali nazaj na desno stran. Samo eden je

bil tako ranjen, da ni mogel naprej. Nemci pridejo do njega, naš vojak jih prosi vode. Eden mu pravi: „Tu imaš vodo!“ in ga ustrelji v glavo. Otvezli so ga za noge in ga po zemlji vlekli v Kotmaro ves. Ves obraz je imel krvav, opraskan in umazan od zemlje. V Kotmari vasi so ga pokopali. Tudi drugod so Nemci morili naše ranjence in ujetnike. V Šmarjeti v Rožu so ubili in ustrelili več naših oficirjev, ki so jih ujeli. Povsod so plenili in kradli, Nemci so rekli, da je moj oče prepeljal Jugoslovane čez Dravo, in so ga zaprli. Zaprli so veliko Slovencev, več kakor 300 in so jako grdo z njimi ravnali. Zmerjali so jih, pljuvali vanje, tepli so jih in jim dajali slabo hrano. Sele Srbi so pregnali Nemce iz naših krajev. Veseli smo, da nismo več pod Nemci. Zdaj bomo imeli glasovanje, in ko zmagamo, bomo za vedno v Jugoslaviji. Živio Jugoslavija! —

Pozdravlja Vas

Franc Seher,
učencem v Velnji vasi, Koroško.

Odgovor:

Ljubi Franc!

Priobčujem tvoje zanimivo pismo, ki nam jasno kaže divjaško nprav naših sovražnikov. Njihova moč se nagiblje h koncu — naša svoboda se dviga v zlatem ognju narodnega vstajenja! Tvoje pismo ostane za vse čase dokaz, s kako krutostjo in sirovostjo so hoteli Nemci ugonobiti naš jugoslovanski Korotan. Hoteli so ga, a ga niso in ga ne bodo!

Ljubi gospod Doropoljski!

Naročila sem „Zvonček“. Željno sem ga pričakovala. Berem ga rada. Tudi moj brat Ivo rad posluša lepe povesti, ki jih čitam v „Zvončku“. Najbolj všeč je nama povest „Miklavž in Miklavžek“. Jaz rada čitam. Pa tudi pojem rada. Najljubše so mi jugoslovanske pesmi.

Lepo Vas pozdravlja

Anica Rutarjeva,
učenka II. razreda v Mirni peči.

Odgovor:

Ljuba Anica!

Veseli me, da „Zvonček“ ustreza Tebi in Tvojemu bratu. „Miklavž in Miklavžek“ je res zabavna povest. Mislim, da Ti tudi današnja številka ponuja dovolj lepega in mikavnega gradiva.

Dragi gospod Doropoljski!

Prosim, ako dovolite, da se še jaz seznanim z Vami. Star sem 8 let in hodim v 2. razred v Mariboru. „Zvonček“ jako rad prebiram in komaj pričakujem naslednje številke.

S spoštovanjem

Boris Kranjc.

Odgovor:

Ljubi Boris!

Prav vesel sem novega znanstva s Teboj. Pa tudi Tvojega brata Dušana vabim v svoj krog. Priobčujem njegovo sličico in upam, da mi še kaj sličnega pošlje. Povej mu to tiho na uho!

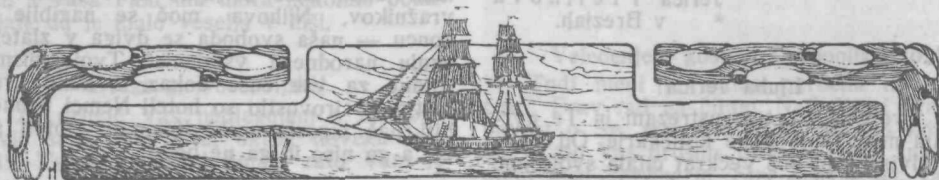

Prosim, ako priobčite to sliko, ki jo je narisal moj brat Dušan.

Pastirček.

Za velikimi gozdovi,
tam za lepimi lesovi,
daleč zadaj se neke
bele pasejo ovce.
In vesel pastirček mlad
vse ovčice ima rad;
žvižga, radostno prepeva,
da od gorskih sten odmeva;
vriska in si rož nabira
kraj penečega se vira.
Ko za goro dan zaide,
z ovčami pastir odide.

Svetozar Ilesič.

DOMOVINA, VEDNO MISLIM NATE
IN NA NEOSVOBOJENE BRATE!

